

Stud.phil.balt.

Oskara K A L N C I E M A

studiju darbs

Antona A U S T R I Ņ A

epikas stils no zinātniskās rakstu valodas viedokļa.

Matr. 14646;

epikas stils no zinātniskās rakstu valodas viedokļa .

Man šķiet, ka no virsraksta vēl nevarēs saprast, ko īsti gribu teikt. Tas tāpēc, ka stila jēdziens, kaut gan ļoti bieži lietāts, tomēr ir visai nenoturīgs. Modernajā kultūras dzīvē bez stila vārda iztikt, protams, nekādā ziņā vairs nevaram, bet šā jēdziena konstitutīvās pazīmes tik dažādas, ka katrreiz iepriekš jau jāpaskaidro, ko apcerētājs ar šo vārdu saprot.

Šā vārda etimoloģija visiem zināma un taisnība arī, ka stila vārds modernajā izpratnē ir metonimija(1). Par to arī strīdunav, bet karsti strīdi un diametrāli pretēji uzskati rodas, kad stila vārdu lietā kā terminus technicus mākslā. Dēfiniciju ir ļoti daudz un dažādu: gan zinātniskos, gan dzejiskos vārdos tērtu. Daži sniedz ļoti īsas dēfinicijas un saskata stilu pašā cilvēkā- stilu sniedz pati personība(2). Te gan vairāk saskatāma stila faktoru meklēšana, ne stila būtisko pazīmju uzrādīšana . Tuvāk izsakās Middletons Murry, ka stils ir valodas spēja precīzi pārraidīt uz lasītājiem rakstnieka īpatās jūtas vai domas un veselas jūtu vai domu sistēmas(3). Tālāk varam sastapt Remi de Gurmona, Stendāla, Ovsjanniko-Kuļikovska, Ermatingera, Christjansena, Fričes, Müllera-Freienfelsa ieskatus par stilu, tāpat beidzamā laikā arī Veselis "Pārdomu grāmatā" ir izsacījies stila jautājumos, bet šo jautājumu iztirzājumi latviešu kritikā sastopami jau arī šā gadsimta sākumā(4). Kaut gan katram stila jautājuma apcerētājam ir savs īpats ieskats, tomēr varam nošķirt šai lielajā dažādībā momentus, kas daudzus zinātniekus apvieno un šķir. Vieni stila būtību saskata ārējā valodiskā izteiksmē, valodas vārdnīcas leksikālā, frazeoloģiskā un sintaktiskajā izlietājumā, kuŗa faktori var būt daudzi un dažādi. Uzsver valodas ārējo formu, valodas faktu empiriski tveŗamo izkārtojumu. Citi pētnieki uzskata stilu par sarežģītāku parādību un uzsver, ka stils ir dzejisku, sabiedrisku un psiholoģisku faktoru vienība- "Stils nav tīri ārēju formālu momentu vienība, bet stils ir dziļa orgāniska vienība- ideoloģijas, pasaules uzskata, attieksmes pret pasauli un sociālo vidi - vienība - subjekta un objekta vienība." (5)

Tāpat tālāk no Müllera - Freienfelsa dēfinīcijas izriet, ka stils nav tikai mākslinieciska kategorija, bet arī socioloģiska. To, ko vieni tieši ieskata par stilu - valodu, teikuma konstrukciju - to citi ieskata par stila noteiktiem izpaušumiem (6) Šo ieskatu varbūt varētu vislabāk noslēgt ar atzinumu: "Der Stil, die Dichtungsformen sind von der Einstellung zur Welt, zur Natur, zu Gott bedingt." (7). Ja nu ir tik dažādi ieskati, dabiski var rasties jautājums: ar ko var sākties stila novērojumi, resp. pētījumi? Šis jautājums, protams, cieši saistīts ar jēdzienu par stilu. Ja atzīsim, ka stils ir daiļdarba ārējā forma, t.i. dzejnieka daiļdarbā tveramais leksikons, teikuma konstrukcija, vārdu īpatais sastatījums, dzejnieka epitēti, figūras, tad protams, izpētījuši dzejnieka valodas morfoloģijas un sintakses īpatības, būsīm konstatējuši dzejnieka daiļdarba stilu, jo "no valodas ceļas tēlojošais literārais stils" (8). Ja tā, ja atzīstam, ka daiļdarba stils meklējams ārējās dotībās, tad stila pētījumiem jāsakas ar dzejnieka leksikona sastāvu un tā mākslinieciski teleoloģisko izkārtojumu. Bet kā zinām, šāds ieskats par stila jēdzienu nebauda vispārēju atzinību un, atcerēdamies otru ieskatu, jāatceras arī, ka: stils nav ārējā forma, bet pēdējo taisni stils nosaka. Stils ir tikai faktors, kas nosaka daiļdarba tehnoloģiju, bet stils savkārt atkarīgs no rakstnieka mākslinieciskiem nodomiem, kas rakstnieka apziņā rodas saskaņā ar pasaules uzskatu, saskaņā ar to, ko rakstnieks uzskata par daiļuma un dzejas uzdevumu. (9). Šķiet, ka laba tiesa taisnības šais vārdos, bet, paliekot arī šīs dēfinīcijas varā un atzīstot, ka stils ir "mākslinieciska nodoma noteikta daiļdarba vienība," (10) tad būs jāatzīst, ka šīs vienības reālizācija empiriski būs konstatējama tikai dzejnieka vārdnīcā, kas, izsakoties cita vārdiem, ir "dzejnieka iekšējās un pasaules tapšanas un attīstības ārējie pieminekļi" (11), un galu galā tad būs nenoliedzama patiesība laikam ir, ka "Diechtkunst ist Wortkunst. Wer solcher Wortkunst nachkommen will, muss sich um das Wort kümmern" (12).

Tāpēc man šķiet, ka, lai gan ir tik pretēji ieskati par stila konstitutīvām pazīmēm, stila novērojumi var sākties kā vienā, tā otrā gadījumā ar valodas materiālu. Protams, šie pētījumi var būt šaurāki un plašāki, ko noteiks valodas faktu daudzums un apcerētāja nolūki. Varam apcerēt rakstnieka morfoloģiju, sintaksi, par kritēriju jēmot tradicionālo rakstu valodas gramatiku, ne jau

tājot par valodas faktu teleoloģisko raksturu, bet varam arī minētos valodas faktus apcerēt sakarā ar to teleoloģiskiem nolūkiem. Pieturoties pie pirmās pieejas, protams, paliksim vairāk dzejnieka garīgās dzīves ārpusē, otrā gadījumā centīsimies iekļūt "vārda mākslinieka darbnīcā" (13). Paturēdams vērā O. Valceļa domu, ka "Tektonik der Sprache gehört zu den bemerkwertesten Tatsachen" (14), gribu uzrakstīt dažus novērojumus par A. Austrīņa valodu, resp. viņa epikas stila dažiem momentiem, izvēlēdamies galvenā kārtā viņa valodas trīs aspektus: leksiku - nu, morfoloģiju, sintaksi un frazeoloģiju.

Var jautāt, vai šāds darbs ir nozīmīgs? Ko tas var dot latviešu literatūras zinātnei, jo tikai tad darbs var būt pūliņu vērts un ar nozīmi.

Ja nepētījam teikumā un vārdā aistētiskās vērtības, nepieejam tām ar aistētikas kritēriju, tad tāda darba jēga jāmeklē citur. Man šķiet, ka bez šīs formālās un reizēm tīri statistiskās pieejas nebūs iespējams ieguldīt mūsu literatūras vēsturē objektīvus atzinumus par kādu rakstnieku. Tikai tad mēs varēsim pilnīgi spriest par kāda rakstnieka verbālu vai nominālu stilu, ja mums būtu sistematizētas rakstnieku vārdnīcas, kas mums rādītu rakstnieka vārdu piederību vārdu šķirām pilnīgi noteiktā skaitā, un, otrkārt, rādītu arī rakstnieka vārdnīcas attiecības mēru pret visas tautas vārdnīcu, rakstnieka leksikons mums rādītu, vai rakstniekam ir lielas vai mazas vārdu kombinācijas spējas, vai ar nabadzīgiem vai bagatīgiem vārdu krājumiem viņš spēj būt liels mākslinieks. Protams, lai visu minēto mēs nepamestu kā izolētu parādību mūsu literatūrā, šos formālās dabas pētījumus der ietvert mūsu kultūras vēstures un dzejnieka dvēseles dzīves lokā. Tad neuzmāksies jautājums, kam tas der? Valodas fakti ir liels dārgums, pat neatsverams dārgums objektīvu atzinumu darināšanā, bet vispirms gan šie fakti ir savācami, sistematizējami, bez šiem "sausiem" faktiem spriedumi izvērtīsies labākā gadījumā par šķitumiem. Tas arī attaisno šo šķietami sauso darbu.

Speciālā literatūrā sastapsim aizrādījumus, ka sastādītas pat atsevišķu rakstnieku vārdnīcas, gramatikas, metaforu leksikoni, kas psiholoģiskā un vēsturiskā aspektā sniegs mums interesantu dzejnieka veidošanās ainu un liecinās "dažreiz par savdabīgiem un kaislīgiem mēģinājumiem lauzt tradīciju" (15).

Ja arī nesastapsim šos "kaislīgos mēģinājumus lauzt tradi-

cijas", tomēr noteiktu vietu mūsu kādam rakstniekam literatūras vēsturē un valodas veidošanās gaitā varēsim piešķirt tikai tad, kad kāda dzejnieka valodas faktiskās dotības būs apcerētas. Tā nu jāatkārto, ka mans nolūks novērot tikai A. Austriņa darbu "vārdisko audumu" - izvēlētos vārdus, ar ko operē un stājas lasītāju priekšā Austriņš, ieskatīties viņa leksikas kādā daļā un šīs leksikas morfoloģiskā un sintaktiskā izkārtojumā. Tā tad varētu teikt, ka mans nolūks pieskarties A. Austriņa darbu formāliem elementiem, bet es ceru, ka šis formālais darbs, šī "technografija, kuŗa pēc saviem uzdevumiem var likties šaura, dažos gadījumos tomēr atvērs šī procesa perspektīves" (16).

Šai sakarā varbūt der aizrādīt, ka arī pašiem rakstniekiem ir interese par savu valodu, lietātiem vārdiem, no jauna radīto vārdu likteni etc.. "Labi būtu, ja kāds uzņemtos sastādīt manu vārdnīcu no visiem manis lietotiem vārdiem". (17). Bet ātri var ar rakstniekiem naidā nokļūt, ja nolūks aizrādīt uz mistru viņu valodā. Te der atcerēties valodnieka Mülenbacha un dzejnieka V. Eglīša strīdu, kad pirmais pieskārās V. Eglīša valodas formai. Es domāju šoreiz vairāk tikai konstatēt faktus un sasaistīt tos, sniegt dažus novērojumus, kā A. Austriņš raksta, atstājot neskartu jautājumu, ko viņš raksta.

Tā tad vispirms sākšu ar A. Austriņa vārdnīcu, tad viņa morfoloģiju un sintaksi, no kuru faktiem tad būs redzama pati par sevi Austriņa valodas attiecība pret mūsu rakstu valodas principiem un latviešu valodas garu vispār.

V Ā R D N Ī C A .

Īsti varu runāt tikai par daļu no A. Austriņa vārdnīcas, jo savā pārskatā pievērsos tikai svešvārdiem, patapinājumiem un provinciālismiem un barbarismiem. Ar svešvārdiem es apzīmēju vārdus, kam internacionāls raksturs, kurus sastopam arī daudzās citās valodās un bez kuŗu lietošanas mēs, kultūras cilvēki, iztikt bieži vien nevaram, jo tie adekvātāki palīdz izsacīt jēdzienu.

Ar patapinājumiem saprotu vārdus, kas pēc savas izcelšanās nepieder "mūsu zemei", bet kas laika straumē iekaŗojuši pilnīgas pilsoņu tiesības un kuŗus kā svešniekus vairs neuztveram. Nenotei tākām robežām ir provinciālismu jēdziens. Te man sevi jāaizbildin

ka provinciālismos varbūt iekļūst kāds vārds, kas īsti tāds ne-
maz nav, bet pieskaitīts tiem manas neziņas dēļ, jo rakstu valo-
dā tos neesmu dzirdējis un, izolēti jēti, man tie nebija sapro-
tami. Vēl jāpiemin barbarismi. Šis vārds gan jau nozīmē sveš-
niekus, bet šie svešnieki uzskatāmi par sakropļotiem svešnie-
kiem, kas nav ciešami mūsu valodā, kuŗu tie moca un nežēlīgi iz-
tuŗas pret mūsu valodas garu, pie kam nav arī nekādas vajadzī-
bas (atskaitot mākslinieciskos nolūkos lietātus) tos kultivēt.

Tā nu vispirms centīšos uzrādīt A. Austrīņa vārdnīcas sveš-
vārdus, patapinājumus, provinciālistus, barbarismus un citas īpa-
tības. Atliek neapskatīts vārdnīcas pārējo vārdu krājums. Vār-
dus centos dot pēc vārdu šķirām, tā kā būs sastopami vairāki vie-
nas saknes vārdi (piem. simfonīķis, simfonēt, simfonisks etc). Pēc
tad mēģināšu dot kādus secinājumus kas no šīs vārdnīcas izriet.

PROVINCIĀLISMI .

1. ābelnīca(ābele) veca	m	31	21. atoriņš	-	
2. ačķis	-		22. atsprāķlisks	-	
3. aizciēķāt	- pui	319	23. attikt	- bi	381
4. aizgore	- s	295	24. attikties	- c	
5. aizmeksīt	- pui	193	25. atvaļot	- pui	325
6. aizsēķlis	- ve	3	26. atvasara	- gII	254
7. aiztēņot	- ve	67	27. atzīdenis	- gII	301
8. akācis	- c	183	28. audines	- m	10
9. akatas	- c	192	29. aupušām	- pui	341
10. ānūties	- pui	154	30. avoksnējs	- c	268
11. āmriķas	- gII	229			
12. apdārķis	- pui	140	31. babulnieķs	- pui	6
13. apkārķnietis	- c	197	32. bagāters	- ne	142
14. apkurņāt	-		33. blāķšene	- n	20
15. apmets	- m	21	34. bangalēties	- pui	273
16. apšutains	- s	323	35. bastainis	- pui	67
17. apšutām	- c	227	36. bāzīt	- c	175
18. aptraicēt	- pui	115	37. bendeles	- pui	26
19. asmīte	- c	262	38. beķģa	- pui	267
20. asmitnieķs	- pui	52	39. biķķa	- pui	87

40. bīstekla	- c	273	77. dangāt	- c	261
41. bīsteklis	- pui	113	78. derēties	- c	272
42. bīzene	- pui	44	79. diceles	- c	300
43. bladācis	- m	94	80. dievers	- g I	281
44. blāmis	- pui	9	81. dirnī(ē?)t	- pui	20
45. blāva	- n	108	82. dirnēt	- pui	310
46. blenzt	-		83. draiska	- ne	93
47. blisināt	-		84. drastiski	- g I	281
48. blukene	- gI	222	85. dricināties	- c	267
49. boķība	-		86. duknējs	- pui	126
50. boķis	-		87. dūlēt	- pui	211
51. bradenis	- pui	342	88. dūlētājs	- pui	219
52. bradenītis	- ve	54	89. dupurīts	- c	270
53. brauktuve	- m	83	90. durmes	- pui	361
54. brile	- ne	87	91. dvīlis	- pui	174
55. bujums	- c	263	92. dziesna	- ve	38
56. bukņīt	- s	321	93. dzimša	- n	126
57. bulbulēt	- n	77	94. dzītenis	- pui	337
58. buls	- pui	125	95. dzīvelnieks	- pui	252
59. bungulis	- pui	221			
60. būzelis	- c	200	96. ēdesis	- pui	365
			97. ēdmaņas	- pui	163
61. čamstināšana	- n	47	98. elpēties	- ne	126
62. čangaļi	- pui	66	99. endele	- pui	51
63. čarvans	- pui	61			
64. čauksturis	- gII	494	100. gabana	- c	205
65. celaines	- m	10	101. gaišīties	- ne	27
66. cēlības	- pui	69	102. gāle	- gI	38
67. cere	- ne	21	103. galss(?)	- n	142
68. ciekāt	- pui	161	104. gaumēt	- pui	66
69. cikurs	- pui	319	105. ģelzis	-	
70. cinata	- c	178	106. ģiest	- s	293
71. čiuļi	-		107. ģīga	- pui	23
72. čožas	- m	89	108. ģiģerlis	- pui	271
73. čurna	- pui	100	109. ģilgāns	- s	283
74. čurnēt	- c	240	110. glūņa	- bi	329
			111. grēdiens	- gI	242
75. daļģe	- ne	111			
76. danga	- c	261	112. grīnam	- bi	497

113. grozis(divd.)-	bi	338	149. iekast	-	c	273
114. grozt	-	ne	150. ieklimstēt	-	n	22
115. grūslis	-	pui	151. iemēt	-	pui	46
116. gūzma	-	c	152. iemiets(divd.)		ne	88
			153. iemūzot	-	ne	47
117. īgt	-	c	154. iepauksnīt	-	bi	406
118. ingests	-	c	155. ieplikstēt	-	n	112
119. izčagāt	-		156. iepīckāt	-	ne	63
120. izbelzties	-	pui	157. iešņava	-	gII	122
121. izbīls	-	pui	158. iesviķošana	-	v	17
122. izcuksnīties-	m	29	159. ieviznīt	-	pui	13
123. izgardināt	-	pui	160. kacināt	-	gII	303
124. izkāst	-		161. kārgēlēties	-	pui	267
125. izmaidoties	-	m	162. kakažas	-	pui	342
126. izmugurēt	-	pui	163. kalvinieks	-	pui	337
127. izparas	-	pui	164. kalss	-		
128. izpenķēties	-	ne	165. kancis	-	bi	444
129. izseķenēt	-	bi	166. kaņģerēties	-		
130. izslīgt	-	ve	167. kaniķis	-	bi	360
131. izpillēt	-	m	168. kankans	-	c	240
132. izprēst	-	m	169. kāpas	-	pui	147
133. izstaupēt	-	m	170. kārestība	-	s	284
134. iztempt	-		171. karkles	-	pui	52
			172. karpāns	-	pui	338
135. jakerēties	-	pui	173. karsēknis	-	pui	337
136. jars	-	pui	174. kaša	-	pui	97
137. jeisters	-		175. kaškas	-	pui	161
138. jēkuls	-	pui	176. kaslis	-	c	194
139. jērene	-	c	177. kāss	-		
140. jestrš	-	ne	178. kauka	-	bi	335
141. jezga	-	c	179. kaupres	-	m	28
142. jūdīties	-	pui	180. ķerpulains	-	pui	107
143. justins	-	bi	181. ķerpuļots	-	pui	335
144. jūzas	-	m	182. ķezeklis	-	n	99
			183. ķikuts	-	gII	150
145. ieciekāt	-	pui	184. ķinķelēties	-	pui	267
146. iebliezt	-		185. ķirlis	-	c	201
147. iegāds	-	n	186. ķivere	-	s	307
148. iekandavāt	-	n				

187. klamans	-	pui	297	224. lebeze	-	pui	109
188. klāns	-	pui	302	225. ledene	-	c	266
189. kleists	-	pui	247	226. ļēlošana	-	gII	13
190. klidzināt	-	ne	114	227. ļeļot	-	gII	13
191. klimstēt	-	ne	114	228. ļembasts	-	pui	32
192. klimt	-	n	31	229. līdziniece	-	bi	416
193. klipa	-	n	132	230. līdzinieks	-	m	90
194. knibeklis	-	ne	147	231. lietavas	-	c	169
195. knietošs(divd.)	c	221		232. līkātis	-	c	191
196. ķocis	-	n	120	233. līkšņas	-	pui	215
197. koizaks	-	pui	157	234. limtis	-	c	172
198. komojs	-			235. līpināt	-	gI	38
199. korā(lok)	-	bi	321	236. lobties	-	n	124
200. kraistēt	-	pui	165	237. luges	-	pui	73
201. krāka	-	gII	428	238. lukšināt	-	pui	65
202. krāsmatas	→	s	293	239. lukstu(pļava)	bi	367	
203. krāšņata	-	pui	37	240. lukta	-	pui	18
204. kratas	-	pui	371	241. ļurka	-	gI	156
205. krepeči	-	pui	26				
206. krikšķināt	-	c	264	242. maidi(subst.)	-	pui	133
207. kruvešains	-	pui	16	243. maikstes	-	ne	96
208. kruvesis	-	pui	6	244. makarētis	-		
209. kūla	-			245. makars	-	n	48
210. kultenis	-			246. makāns	-	pui	61
211. kumšķis	-	pui	215	247. marķitāns	-	c	190
212. kupsniņš	-	bi	370	248. mēlaine	-	s	299
213. kurņātis	-	m	33	249. menčīgs	-	gII	303
214. kurins	-	pui	276	250. merēzis	-	m	123
215. kvērnēt	-			251. mērga	-	c	268
				252. merkavāt	-	m	115
216. lacainains	-	m	34	253. mets	-	n	10
217. lāgot	-	pui	45	254. miekšis	-	pui	264
218. laids	-	v	67	255. miekstoņa	-	ne	124
219. lakata	-	bi	366	256. mieles	-	ne	45
220. lampatāt	-	s	303	257. mietnieks	-	pui	52
221. lanka	-	s	304	258. migaža	-	gI	187
222. lapoksnis	-	ne	144	259. mūda	-	bi	397
223. lauza	-			260. mūdīšanās	-	s	326

261. muļināt	-	gII	292	297. panaras	-	ne	32
262. mūraks	-	bi	408	298. pārts	-	m	86
263. murdēt	-	pui	215	299. pasaulnieks	-	c	218
264. murdzīt	-	pui	99	300. pasprūdīt	-	p	53
265. nage	-	n	81	301. patmaļas	-	m	93
266. naujums	-			302. patmaļnieks	-	m	93
267. neatkurst	-	p	166	303. pavaļoties	-	c	183
268. neizāmīties	-	p	34	304. peikstonis	-		
269. nejaucēns	-	pui	74	305. penders	-	bi	409
270. nešļava	-	pui	136	306. petlaks	-	bi	373
271. nevīža	-	n	124	307. pīcka	-	n	51
272. nīgrs	-	gII	461	308. piedvīpīnāt	-	pui	222
273. ņirs	-	pui	223	309. piespaids	-	ne	110
274. nobraunāt	-	pui	356	310. piestrukāt	-	c	196
275. noģīmis	-	m	12	311. piestreiļāties-	n	116	
276. nogaumēt	-	n	105	312. piķenīte	-	pui	131
277. noklimst	-	pui	267	313. piķināt	-	n	61
278. nolampāt	-	p	89	314. pirtīžas	-	ne	135
279. noļi	-	gI	180	315. pladiņas	-	gII	436
280. nolutis	-	n	117	316. plāt	-	v	17
281. noplūkšēt	-	n	60	317. plāve	-	n	132
282. norietņi	-	pui	52	318. plederēt	-	p	90
283. nosaucināt	-	m	7	319. pleika	-	p	37
284. nosekšēt	-	pui	193	320. plene	-	pui	325
285. noskrotēt	-			321. plēsne	-	c	184
286. noslemēt	-	pui	371	322. pliksters	-	n	121
287. nošmurkstēt	-	p	98	323. pluinīt	-	bi	487
288. noūbēt	-	ne	95	324. plūķis	-	pui	349
289. nozilēt	-	c	181	325. pluksts	-	pui	327
290. nulētu(adv.)	-	bi	327	326. plūznis	-	bi	409
291. paceres	-			327. prajaks	-	pui	159
292. padauzis	-	pui	178	328. pretnis	-	bi	329
293. padraugs	-	gI	315	329. puiškāns	-	pui	6
294. pagrasīties	-			330. pūnis	-	s	294
295. pagulšnavāšana-	n	48		331. pušelnieks	-	p	1
296. palēnes	-	p	5	332. rāpans	-	pui	155
				333. rasmīgs	-	gII	213

334. rene	- c	257	371. sīkme	- pui	319
335. riekumtalks	- s	293	372. silava	- gII	195
336. riekuža	- gII	378	373. siltumiņa	- pui	62
337. rien(tg.3.p)	- gI	233	374. silviņa	-	
338. riesturs	- pui	31	375. šķeists	- pui	74
339. ripantiņš	- n	26	376. skotele	-	
340. riss(risa dzīve)	pui	140	377. skrīnis	-	
341. rītišķis	- pui	216	378. skuldas	- pui	250
342. rūcenis	- gI	9	379. skupsnis	- pui	12
343. rudusītis	- c	174	380. skupsnītis	- pui	44
344. sablektēt	- n	118	381. slamsts	- ne	164
345. sablenzt	- ne	7	382. slāšana	- n	126
346. sabracis	- n	102	383. slave	- n	144
347. sābris	- m	12	384. slēksnes	- m	35
348. sadielāt	- pui	361	385. slēmatas	-	
349. sadruva(pag.3.- pers.)	- gI	7	386. sliapt	-	
350. sadums (lībie- šu v.)	- bi	469	387. smaceniēks	-	
351. saģisties	- ve	42	388. smirkoņa	- ne	45
352. sagrīnis	-		389. snaicīt	- c	187
353. sagrīzt	- m	300	390. snūt	- gII	132
354. saladoks	- bi	372	391. spēķes	- pui	5
355. samūdīt	- pui	18	392. spelgoņa	- pui	12
356. saprigāties	- pui	181	393. spelte	-	
357. sašāstīties	- pui	129	394. spina	- gI	106
358. saskūtēt	- m	26	395. sprēdēja	- m	8
359. sastaknīties	- m	106	396. sprīžot	- v	96
360. sāts	- gII	54	397. spuliņģis	- pui	13
361. satokstīties	- pui	225	398. spurēties	- p	46
362. satulpīties	- pui	226	399. staģīt	- pui	23
363. savilgties	- c	231	400. staiga	- c	183
364. sazālīt	- c	269	401. stara	- pui	100
365. sazlāģēt	- c	302	402. staupe	- v	92
366. sazvaigznīties	- v	11	403. stedele	- c	250
367. sēkt	- c	184	404. storēt	- n	12
368. sērsni	- pui	117	405. strempuls	- pui	59
369. sērsnis	- n	129	406. suitāk	- pui	364
370. sēsnīt	- n	43	407. sūneklis	- c	177
			408. sundars	- pui	16

409. suselnieks	- p	1	446. ules	- gII	30
410. susla	- pui	353	447. ūlītes	-	
411. sutņi	- p	73	448. ungurs	- gI	210
412. sutnes	- c	273	449. urdīt	- n	122
413. sūtnes	- pui	147	450. urdzīt	- p	99
414. sveilēt	- v	67	451. urga	-	302
			452. urksts	- pui	267
415. šāstīties	- gI	293	453. usmaš	- bi	321
416. šene	- s	325	454. ustaba	- pui	7
417. šķauns(adj.)	-		455. ustabiņa	- pui	
418. šķauni(adv.)	- n	12	456. utārs	- pui	300
419. šķedenis	-		457. uzbuģīt	- aiz	547
420. šķeistina	- n	125	458. uzdzeldēt	- n	5
421. šķinīgs	- gII	147	459. uzlīkties	- p	125.
422. šķirmīgāks	- gII	387	460. uzstaips	- pui	144
423. šķores	- m	15			
424. šķurstīt	- gII	266	461. vāgans	- pui	250
425. švarboties	- m	27	462. vakšēt	- c	267
			463. vaļoties	- v	28
426. taisināt	- c	178	464. vanga	- pui	118
427. talks	- s	293	465. vangariņš	- aiz	504
428. taukšķēt	-		466. vankšķis	- pui	16
429. tempējs	- n	22	467. vārdainis	- pui	20
430. tēņš	- s	382	468. vārgdienis	- gII	75
431. tēvainis	- s	294	469. vārgs(subst.)	- ne	75
432. tīmeklis	- pui	165	470. varza	-	
433. timpa	- bi	436	471. vaukšķēt	-	
434. tinas	- s	284	472. vāvuļot	- pui	182
435. tost	- gI	451	473. vecaine	- c	181
436. trijdeksnis	- s	299	474. vecūkšņa	- pui	248
437. trucītis	- s	294	475. vecviltis	- ne	128
438. trupens	- pui	299	476. vedga	- c	194
439. tulpiņš	- pui	97	477. vējene	- p	64
440. tums(adj.)	- m	122	478. vellata	- c	259
441. tupuļi	- gII	199	479. veleklis	- s	281
442. tūtot	-		480. vēris	- gII	33
443. tuvumnieks	- pui	14	481. vērpata	- bi	319
444. ūķers	- n	28	482. vērpete	- pui	30
445. ūķis	- n	50	483. vēртеņu(d.sk. ģen.)	ve gI	63 222

484. vervelēt	- p	51	504. ženijs	- p	98
485. vervelis	- pui	252	505. zīdals	- pui	155
486. vienkocis	- bi	368	506. žipāns	- pui	268
487. viļaknis	- gII	257	507. žīpatiņa	- gII	436
488. vilnīt	- p	147	508. zlaugzna	- c	253
489. virgu-vargām	- p	139	509. zlauksts	- pui	145
490. virkšķis	- p	129	510. žļogans	- bi	393
491. vītēties	- p	33	511. žorīties	- n	99
492. viznīt	- pui	9	512. zvanārs	- pui	6
493. vuicīt	-	.	513. zvarkstāns	- pui	10
			514. zviēdrs	- pui	349
494. zadēt	- p	65	515. zvigot	-	
495. zadināties	-		516. zvilnēt	- s	300
496. zālenieks	- pui	95	517. žugure	- m	15
497. žalga	- pui	27	518. zuņģis	- pui	119
498. žaudēt	- c	231	519. žurme	- pui	107
499. žautrs	- pui	221	520. zutenis	-	
500. žeiris	- s	295	521. zutnes	- v	34
501. žeberklis	-				
502. zedenis	- n	65			
503. žeikstīties	-				

S V E Š V Ā R D I.

aberācija	Afrodīte	akrobats
abderīts	agāve	aktieris
abitūrija	aģitācija	aktīvi- adv.
adepts	agonija	aktivitāte
adjutants	aģitēt	aktīvs
administrācija	agronomija	aktrise
admiralitāte	agronoms	akts
adoptēt	aistētika	akvārijs
adrese	aistēts	albums
advokāts	aizkulises	allja
advokātūra	akadēmija	alianse
aeroplāns	akcionārs	alkohols
afiša	akcīze	allah
aforisms	akords	Alma

altāris	aprikozs	avanss
alts	aprīlis	avantūrists
amacone	aptiekars	avīze
amarija	aptieka	
ambons	arēna	Baals
amen	arests	Bābele
Amerika	arestants	bakchante
amilalkohols	argonauts	bakterija
amizētis	argumentētis	balāda
amnestija	architekts	balalaika
amors	archīvs	baldachins
ampīrs	aristokrāts	balkons
angīna	aristokratisms	balle
anakronisms	argumentācija	ballets
analīze	architektūra	banane
analizēt	arlekīns	bandrole
ananass	arka	banka
anarchists	armenis	bankrots
anarkija	armija	baptisms
anatomija	arterija	baptists
anatomisks	artists	barbars
andante	asesors	barikādes
angažēšana	asistents	barjers
aneirisms	asistēt	barometrs
anekdote	askēts	barons
ansamblis	askēze	bataljons
antikrists	Aspazija	batereja
antilope	astronoms	bazalts
antivagneriāns	atmosfēra	beduins
antoloģija	audience	bencins
aparāts	auditorija	benefice
apašs	Augustins	berserkeris
apelācija	auto	betons
apelsīns	autobuss	bibliotēka
apendicīts	autonoms	bibliotēkars
apetīte	automatisks	bībele
apostolisks	autonomija	biļete
apoteoze	autors	biljards
apoloģēts	autoritāte	binoklis

biografs	cenzs	dēmons
birojs	cepelīns	demonstratīvi
birokratija	cerbers	denuncēt
birokratisms	čičerone	denunciācija
bīskaps	cigarete	departaments
biskvīts	cigārs	depo
bloks	cilindrs	deputācija
blondīne	ciprese	deputāts
blonds	cirkulēt	detektīvs
boa	cirkus	devīze
bohēma	citadēle	dezenficēt
boikots	citāts	dežurants
boksers	citēra	dežurēt
bole	citēt	dialekts
botānika	citrons	dialogs
botānisks	con -	didaktiski
bravūra	contrā	diēts
brauniņš	crescendo	dikcija
briljants		diktātūra
bronza	dāma	diktēt
brošūriņa	dambrats	diližans
buduārs	dambrets	diplomāts
budžets	dati	diplomēts
bufete	datums	diploms
bufetnieks	debates	direkcija
bulvāris	debitēt	direktīva
bumerangs	defilēt	direktors
buržuazija	dēfinīcija	diriģēšana
buržujs	deģenerants	diriģents
butirometrs	dakadents	diriģēt
	dakanāts	distance
čarlstons	deklamators	dīvans
cefirs	deklamēt	divertisments
celle	dekrets	dogma
čello	dekorēt	dokuments
cements	delegāts	doktorāts
centrāle	dēmokratisks	doktors
centrs	dēmokrats	dollārs
cenzors	demolēt	dolorosa

dominikānis	ekstrēms	famīlija
drakonisks	ekvivalents	fanatiķis
drāma	elastība	fanfaras
drāmatisks	elegants	fantasts
drāmatisms	elektrība	fantazēšana
dramaturgs	elektrizēt	fantazija
draperija	elektroteātrs	fantoms
duēlis	emancipācija	fasons
džentelmenis	emigrēt	fatālisks
džesbendists	ēminence	fatalists
džesbends	enciklopēdija	favorīts
džess	enerģija	favors
džungļi	entuziasmētis	federatīvs
	epata	feldšers
eimenīdas	epidemijs	feļetonists
egoistīgs	epitēts	feļetons
ekipāžs	epopeja	femīnists
ekonomists	ergo	fenomenāls
ekonoms	ešalons	fermeris
eksāmenētis	eskadrons	fetišists
eksekutori	estēts	figūra
ekselence	etaps	fikcija
eksaltēt	eters	filantropisms
eksaltēts	etide	filistrs
eksamens	ētika	filma
eksemplārs	ētiķete	filologs
ekskursants	ētisks	filoloģija
ekspedīcija	evakuācija	filozofēt
eksploatators	evanģēlijs	filosofija
eksistēt		filosofiski
ekskomunika	fabricēt	filosofs
eksperiments	fabrika	filtrēt
eksperts	fabrikants	fināls
eksports	fabula	firma
ekspromts	fagocīts	firsts
ekstāze	faķīrs	fitins
eksterns	faktiski	fizika
ekstrā	faktisks	fizioloģisks
ekstrakts	fakts	flogelants

flegma	galerija	guvernante
flegmatisks	gamma	
fleita	gangrēna	hameleons
flīģelis	garantija	harems
flōra	garderobe	harmoniums
flote	ģenerālis	chaoss
flotile	ģenerālmajors	harmonija
fluids	ģeneralstreiks	hektografs
fonografs	ģenijs	hercogs
fonols	ģeodezija	hijene
fons	ģeografija	chimēra
fontāns	ģeoloģija	himna
for	ģeometrija	hipnoze
forma	ģeometrisks	hipochondrija
formāli	ģerundijs	hiromante
formalīns	ģigants	hipoteze
formālisms	ģiljotina	holiards
formalitāte	ģimnazija	homeopats
formula	ģimnaziste	homonkulis
formulēt	ģimnazists	honorārs
forums	ģips	chronoloģija
fosfors	glazē	hospitālis
fotografija	gobelēns	huligāns
fotografs	gondole	
fraka	gondoljērs	ideālisms
franciskānis	gracija	idealizēt
fraters	graciozi	ideāls
fraze	grads	idille
freska	grafiene	idiotisms
fronte	grafikis	ichtiozaurs
funkcionēt	grafs	illustrācija
furija	grafologs	illustrēts
furors	gramafons	imams
futbolists	grammatisks	imitēt
futbols	granīts	imperiālists
futurists	grandiozs	imponēt
	grandissimo	improvizēt
galants	gratulants	incidents
galošas	gubernators	indekss

indirekti	kadets	katafalks
infanta	kafija	katakomba
influence	kajite	katars
iniciātors	kalendārītis	katastrofa
inkvizīcija	kalendars	katedra
inkvizītors	kalibrs	katedrāle
inspektors	kalifs	kategorija
instance	kalkulēt	katechizācija
intrigants	kamera	katolis
instinktīvs	kamīns	katolicisms
instinkts	kampanile	kaučuks
instrukcija	kampars	kavaliēris
instruments	kanāls	kazāks
interesēt	kancleja	kazarma
intelligents	kandidats	ķeramiķis
interesants	kanoniķis	kilometrs
internacionāle	kanons	ķīmisks
intīms	kantoris	kindžals
intrigants	kantorists	kinematogrāfs
intuīcija	kapele	kino
invalids	kapelmeistars	ķirģlīzs
inventārs	kapitālisms	ķirurgija
inženiers	kapitāls	ķirurgisks
ironisks	kapitāns	ķirurgs
irreāls	kapitels	klase
izrevidēt	kapsele	klasisks
	karalis	klavieres
jezuitisks	karavāne	klerikālisms
jēzuits	karikatūra	kleriķis
jods	karjerists	klients
jogs	karnevāls	klinika
jogurts	karte	kloaks
jubilārs	karteča	klosteris
jubileja	karuselis	klozets
juniors	kasieris	klubs
jurists	kase	kokains
	kašē	kokss
kabalistika	kasiere	koķete
kabinets	kastanjete	koķetēt

kollēga	konfektes	korektūra
koleģiālitate	konfeti	koridors
kollektēt	konfiscēt	kornets
kollektīvs	konfiscēšana	korospodence
kollēģija	konflikts	korporēlis
kolonija	kongregācija	corpulents
kolonists	kongress	corpuss
kolorīts	konjaks	korrekts
kolportieris	konkrēts	korupcija
komandēt	konkurence	kosmētisks
komandieris	konkurents	kostels
komandors	konservatisms	kotlete
kombinācija	konservatorija	kreozots
komediants	konservatorists	kristals
komerciali	konservi	kristisms
komercija	konsistorija	kritiķis
komercskola	konspekts	krize
kometa	konspiratīvi	krokets
komikšis	konstatēt	kronika
komisariāts	konstitucionāls	kronoloģija
komisārs	konstrukcija	krucifiks
komisija	konsuls	ksendzs
komiteja	kontrakts	ksilofons
kompanija	kontrasts	kubists
kompanjons	kontrbase	kukiroloģija
komplektēt	kontrolasistents	kukurūza
komplīcēts	kontrolieris	kulinarija
kompliments	kontūras	kulinārs
komponēt	konvents	kulisa
komponists	konversācija	kulminācija
kompozīcija	konversēt	kultivēt
komprese	kooperatīvs	kults
komūnists	kooperātors	kultūra
koncentrācija	koordinēt	kupēja
koncentrēšanās	kopija	kupleja
koncerts	korālis	kurorts
koncils	korāns	kursi
koncentrēts	korektors	kursists
konduktors	korektrise	kurss

kušete	lozungs	matēmatika
kvartēts	lupanārs	māter
kvīte	luterānisms	materiālisms
kvorums		matiola
	madāma	matrozis
labirints	maestro	maurs
laborants	magazīna	mauzelejs
lakonisks	māģisks	mazurka
lavīna	magnāts	mēbele
logalizētis	maijs	mecenāts
leģenda	majestatīgi	medicīna
leģendārs	makalatūra	medicīnisks
leģions	maklērs	medikaments
leikoplasts	maksimālists	meditācija
leitmotīvs	mandarīns	mēchanīķis
lekcija	mandragora	melancholija
leksikons	maniaks	melodists
lektors	manifistēt	memuāri
licejists	manifests	mensula
libretto	manna	mesija
līga	mansards	metropole
limonāde	marinēts	messa
linija	marka	metāls
linijāls	marķīzs	metamorfoza
lira	marmors	metodika
lirika	maršāls	mētropole
lirisks	maršrūts	mikrobs
literātūra	maršs	mikroskops
literāts	marts	milicija
litografija	masa	milicionārs
liturģija	masāža	militārs
loģika	masieris	miljonārs
lojalitāte	mašīna	mimika
lojāls	mašīnmeistars	mimoza
lokāls	masīvs	minarets
lokomotīve	maska	miniātūra
lombards	maskēt	ministrija
lords	maštābs	ministrs
lornete		minūte

miša	nacionālists	opiums
miss	nacionalizacija	opijs
mistika	naivitāte	oponēt
mistisks	naivs	opozicija
mītiņš	narkoze	optimisms
mīts	nedisciplinēt	opuss
mizantropiski	nēģeris	orangutangs
mobilizacija	neirastenija	oranžs
mode	nekrologs	orātorija
modelēt	nelegāls	orātors
modelis	nekokains	orbīta
moderns	nerrs	ordenis
moments	nervōzs	ordinātors
mongolis	nervozitāte	oreols
monografija	nervs	organizācija
monogramma	nianse	orientālists
monopols	nikotins	oriģināls
monstrancija	nimbus	orkāns
morālisks	notārs	orķestris
morālizēt	novelists	ornamentika
morālizētājs	numurēšana	ortografija
morfijs	numurs	
morgs		paidagoģija
morss	obligātorisks	paidagoģika
mošeja	odekolons	palacco
moskīters	oficiers	palāta
motīvs	oikonomisks	palma
motto	okarins	panāmas (adj.)
motors	okeāns	panorāma
mozaika	oktōbris	pansi ja
muchamedānis	okupācija	pansionāre
mumija	okultisms	pansionārs
mundieris	olīve	papīrs
musulmanis	omnibus	papiross
muzejs	onanists	papus
mūzejs	opera	paradokss
mūzika	operācija	parafrazēt
mūzikāls	operātors	paranoja
mūzikants	operēt	pardon

parks	pianists	portreja
parlaments	piastrs	poza
partija	pikants	pozīcija
partitūra	pikniks	pozitīvis
pasāža	pikolo	pozitīvs
pasažieris	pipete	praktikants
pasiflora	pirāts	praktisks
pasjanss	piramīda	precīzs
paskvila	piroksilīns	preferansists
pastkarte	pistole	preferanss
pastorāle	planeta	prelūde
past	plāns	prelīde
patafons	plantācija	preraphaelists
patētisks	plastisks	prezidēt
patoss	plate	prīderija
patriarchālisms	platforma	primadonna
patriarchs	platonisms	principāls
patrons	plebējs	princips
pauze	plejāde	prīncis
paviljons	poēma	priors
pedagogs	poētese	privileģija
pedante	poezija	pro
pedantisms	pokāls	problēma
pedants	polēmika	procents
peisāžs	polīcija	process
pergaments	polīcijmeistars	profesionāls
periferija	polīcists	profesors
periodika	polīgons	programma
perlamutrs	polītechnika	progresists
permanents	polītika	progresēt
personāls	polītisks	progresīvs
personīgi	pomāde	progress
personīgs	pongsnejs	projektēt
perspektīve	pontons	projekts
perubalzams	populāritāte	proklamācija
petarde	porcija	prokurors
petroleja	porters	proletariāts
pezeta	portfelis	promenēt
pianiste	portjēras	propellers

propaganda	reālizēšana	restorāns
proponēt	realizēt	restorators
prospekts	reālskola	retoriski
prostytucija	redakcija	revanšētis
protektorāts	redaktors	revidents
protestēt	referāts	revīzija
protokolēt	referents	revolūcija
protokols	referēt	revolucionārs
provizors	refleksijas	rezervists
provokators	reģistrēt	rezervuārs
proza	regulētis	rezidence
prozit	reichstags	rezignacija
psalmotājs	reklamācija	rezignēt
pseudonims	rekomandētis	režims
psīchiatrs	rekords	režisors
psīcholoģija	rektors	rezolucija
psīchologs	rekviēms	rezonēt
publicists	relatīvs	rezumēt
publisks	religīozs	rituāls
publika	relikviārs	robusts
pulss	reljefs	romance
punkts	reljefi (adv.)	romantika
punšs	remonts	rosmarīns
	remontētis	rota
rabins	renegāts	roze
radio	renesanse	ruinas
radioaktīvs	renomē	
radiofons	renovēt	sadistisks
ragū	renteja	salāti
rampa	repertuārs	salvjete
rangs	repitīcija	samums
rāports	represija	sanitārs
rapsodija	reprezentēt	sankcija
rāsa	reprodukcija	satāns
reaģēt	reptīlis	satīrs
reakcija	republika	satirisks
reakcionārs	resors	seanss
reālģimnazija	respekts	seismisks
reālība	restorācija	sekcija

sekretārs	skrofulis	svīta
sekunde	skvērs	skrofulozs
semestris	sociālisms	
sēminārists	sociālists	šabas
senators	sociāldēmokrats	sablonisks
senāts	sociālrevolucionārs	šachs
sensacija	sonāte	šachmatists
sentimentāls	solidārs	šakals
seperātors	soprāns	šamans
serpantins	speciālists	šamanisms
sesona	specs	šansonete
sfēra	spinnings	šantazists
sfinksa	spiritisms	šašliks
sfinga	spiritists	šefs
sibaritisms	splīns	šifrēt
sifiliss	sports	šofers
sifilitiķis	stabilis	šokolāde
signāls	stadija	šoseja
siluēts	statistika	štābs
simbioze	statistiķis	štats
simbolizēt	statuja	šveicars
simfonija	stepe	
simfoniķis	stilizacija	tabaka
simfonisks	stils	tabele
simpatizēt	stoders	taiga
sistēma	stoiski	taksācija
sinagoga	strandēt	taksēt
sintezētis	stratēģisks	taksometrs
sistēmatisks	strichnins	taktiski
sistēmatizēt	struktūra	takts
situācija	students	talants
sižets	studēte	talismans
skandalozs	studēšana	taverna
skelets	studētājs	teatrāls
skepse	studēt	teātris
skeptiķis	studijas	techniķis
skicēt	subjekts	technologs
skleroze	summa	tēja
skriptors	suvenīrs	teksts

tektonisks	traktēt	vēmuts
telefonēt	tramvajs	vēna
telegrafs	transs	ventilators
telegramma	transcendentāls	vēnuss
telefonogramma	tribunāls	veranda
telefons	tribuns	vermuts
telegrafists	triklinija	vespera
temats	triloģija	vestibīls
temperāments	trio	veterāns
temperātūra	triperis	veterinārs
templis	tritons	vīģe
temps	triumfēt	vijole
tendence	triumfs	vīkars
teodalīts	tropisks	villa
teorētiskis	tronis	vīns
teorija	trotuārs	virtuozs
teosofs	trubadūrs	vizīte
terapija	toreadors	vokabularijs
terma	tualete	vualis
termins	tunelis	vulkanisks
terminoloģija	tūrists	vulkans
terpentīns	turnīrs	
terrorists		zalutēt
testaments	ulāns	zalvjete
tifs	uniforma	zandales
tipografija	unikums	žandarmerija
tips	universāls	žargons
tiranns	universitāte	zatīrs
titanisks	utopija	želē
toga	uvertīra	zelters
tokajietis		žestikulēt
tomats	vagabunds	zodiaks
tonis	vagonete	zolō
torfs	vagons	zonds
tosts	valkira	zooģeografija
trabants	valsis	zooloģizēt
tradicionāls	variācija	žurnāls.
traģedija	varietē	
traģika	velosipēds	

P A T A P I N Ā J U M I.

(aiz)dambējums	dālderis	jauda
(aiz)dambēt	dambēšana	joks
āķis	dancis	jūzas
āliņģis	dancot	
amats	dīķis	kaķis
āmurs	dreijas	kaļķis
ārsts	dreijāšana	kambaris
aubīte	dreimanis	kancele
	dresēt	kanēls
bagāts	drošķiņa	kanna
bairītis	durvis	kapeika
bajāri	dūša	kapija
bāka	dūšīgs	kaplodziņš
bakas	dvielis	kaplogs
barda	dvinga	kaps
baznīca	dvingains	kapteinis
bēres		kaste
biķeris	enģelis	kastrolis
biķerītis	enkurnieks	katordznieks
bikses	enkurs	katorga
bikts	ērbēģis	katūns
birkaivs	ērģeles	kauss
blanka	ēvelbeņķis	kāzas
bloda	ēvelēt	kažoks
bomis		ķecerība
brilles	gavēnis	ķeceris
bruģēšana	ģimene	ķēde
bruģis	gindenis	ķeizariene
bumba	glāze	ķeizars
bumbieris	glāzīte	ķekars
bumbists	grāmata	ķelle
	grāmatiņa	ķēms
cars	grasis	ķesteris
cena	grēks	ķeza
	gumija	ķibeles
dabūt	gurķis	ķieģelis
dakteris		ķīpa

klade	melders	pātarot
klauvēt	mērkakšis	pavārs
kleita	mētelis	pavēste
knauķis	mirte	pērminderiene
koris	modere	pērminders
korītis	moderniece	pestīt
korķis	modernieks	pīķis
kreņģelis	moris	pimbers
krēsls	muita	pipars
kriņģelis	muiža	pīpe
kronēt	mūķene	pekle
kronis	mūks	plīts
kronlukturnis	mundiers	podš
krusts	murds	poga
kuģis	mūris	potēts
kule		prāmis
kumēdiņi	nabadziņš	prāva
kumode	nabags	prāvests
kurvis	nedēļa	pravietis
	nelaulāties	prese
lāde	nerrot	pucināt
lādēšana	nūja	pudele
laiva	nūjiņa	pudiņš
laulāšana		pušs
laulāts	odere	puika
launags	oma	puisis
lauri	omulība	pūķis
lelle	omulīgi	pulks
līķis	osta	pulte
līme		pulvēris
logs	pagānisms	
loms	pagāns	rads
loti	pagasts	rāmis
lozbērs	pagrabiņš	raspuska
loze	pagrabs	redeles
lozēt	palags	rente
	paradīze	riņķis
maksāt	pase	rublis
meita	pātari	rullis

rūts	svabadi	vadmala
	svece	vāgūzis
sadūšināt		vaidelote
sēras	šķelmis	vannīte
sēri (adv.)	šķelmīgi	vasks
siers	šķesters	važonis
silķe	šķiņķis	vecmodīgs
skapis	šķirsts	velbomis
skarpis	šķīvis	verste
skārnis	šķūnis	veste
skola		vīlēt
skrīvers	tāfele	vinda
skroders	tāpele	vīzēt
skrotis	telts	voiloks
skrūve	tīkls	
skuķis	tinte	zābaciņš
skurstenis	tirgus	zābaks
slava	tītars	zāģers
slim-nieks	tornis	zāģis
slims	trepes	zāle
slīpers	trumulis	zārks
smēde	tupele	zēģele
spole	tūta	zeķe
stikls		zellis
stops	un	zeņķis
stopiņš	upuris	zēvele
strādāt	ūsas	ziepes
streiks	ūsiņas	ziņģe
striķītis	ūtrupe	zizlis
stunda	uzdancot	zvens
sulainis		zupa.

B A R B A R I S M I.

ādere	antonovka	apzieģelēt
akurātība	apdiņģēt	artikelis
alberīgi	apstellējums	antreja
andele	apstempelēt	

bairītis	buksers	drāts
baķis	buksins	driķētava
balbieris	bukstiņš	druka
baranks	bukte	druks
barka	buļba	družīna
bašļiks	bulka	dumpis
batarlicis	buntavnieks	dūša
bazārs	bunte	dzela
bedovijs	burlaka	dzerauņa
bēte	buržujs	džindžala
bilde	butka	
birka	butkiņa	elsiņš
birkavs		englenders
bišķin	čarka	epolets
bizmanis	čas	ērce
blamēt	cemme	ērgēties
bleķis	čemodans	estreikis
bliņa	centrifūga	etmanis
bode	cīsiņa	
bodīte	čistota	feini
bogomolka	čomiņš	feinšmekers
bokstabs	čoms	feirāms
boļševiks	cvancīgers	feldvebelis
bonbonga	cuka	filcis
braģags	cvībaks	flinte
braķecs		freilene
brāķis	dabavit	frikadele
brandmeistars	dakterēt	frišs
brandts	dakteris	fuksis
brandvīns	dambēšana	fūrmanis
brūķēt	dampis	
brusa	davai!	gaņilka
brūte	deķis	gaņģis
brūtigans	deķītis	gaters
brūzis	desitīna	gauners
bubļiks	dežūrs	gazeta
bufečiks	dikti	ģēģeris
buka	drabas (drob')	ģērēt
buķete	drapes	ģetka

ģēvele	ķēķis	kupels
gifts	ķelle	kupica
glups	ķemrats	kuvērs
gnīda	ķeša	kužņica
gorodovojs	ķimere	kvirtirants
gosti	ķibitka	kvirtirjērs
gostiņņica	ķibeles	kvarts
grelka	ķeza	
grifele	ķirka	lāde
grosamma	ķīselis	lādēšana
guļņa	klapata	lampa
	klapēt	lampada
hauptmanis	klāva	latišs
hofrāts	klauvēt	lēģeris
chutors	kleksis	leijerkaste
	klepers	lenta
ingeles	klinķis	ļipa
izbrākēt	knaps	līferēt
izgavarīties	kneipe	lindraks
izģengerēt	kniede	lišņs
izklapēt	knīpstangas	litujaks
izpakāt	knupis	lozbērs
izpravīšana	kočiņa	loze
	kokarde	lozēt
jandaliņš	koņuchs	lūrēt
jandāls	krāga	luste
jefreitors	krakovjaks	lustētis
junkurs	krāmi	lustināt
juška	krampis	lustūzis
	krenķis	
iekortelētis	kruļiks	mačka
ietrekterēt	kūds	mačkiņa
	kulaks	māga
kamašas	kuličs	magaričas
kante	kuļka	majontka
kantētis	kunde	malacis
kapzeķe	kupcis	mamma
kastorka	kupčot	mammiņa
kaufmanis	kupelņica	mamzele

marijāžs	(pār)kostimētis	pūdenīca
mauķele	pasha	pulierēt
mauzers	pašīberēt	pulss
meldētis	paudelis	pulte
meņģēšanās	paznaks	punktierēšana
mertveckaja	perša	punktīgs
monopolnieks	petaks	puntuālība
mopsis	pijole	puzakas
mozēt	pieklīsterēt	
mozgi	piestikēt	rabatnieks
mufe	pīķis	rapierēšanās
mūķizers	pekele	rāte
mužicīgs	piruška	razbainieks
mužiks	pleda	razstrels
	plemaņņiks	renstele
nebrakavot	plēns	riktīgs
ņemož	pletīzeris	rīme
nerrot	pletkreklis	rīmīte
nočartot	plinte	rūme
nokrāmēt	poļza	rundstiķis
noleijerēt	pončiki	
nomušīt	ports	sabindēt
nonnes	prakvosts	sagavarīt
nospricēt	prapors	sakrampēt
novics	pravoslavns	samagonka
nuņņas	prazdņiks	sapekelēt
	predsedaķeļs	sapravīt
očerede	preilene	sasmērēt
orudzija	prese	satāfelēt
	prīkals	savaņģot
pacortātis	prileznijs	skrubīšana
paka	primaks	skrullēt
palkavnieks	pripons	slaka
pamilija	prišs	slakters
paņa	pristavs	slēģis
panckas	prove	sležiters
paps	prusaks	smādēt
parkis	pucināt	smakovka

smala	šēze	tante
smekēt	šīberēt	tarakans
smērēšana	šīberētājs	tepiķis
smukāk	šīberis	terpīt
smuks	šindelis	tovarišcs
smēre	šinelis	traktieris
sotņa	širmis	tranšeja
speiļi	šķiņķības	trepes
spička	šlipse	trivogs
spoveda	šļuka	trūba
sprādze	šļura	truģītis
sprancis	šlūteris	trumpas
sprice	šmiņķētis	ummurkummurs
spruksts	šmiņķis	unteroficiers
spunde	šmirģelis	uradņiks
stalažas	šnabītis	uzklēbēt
stanga	šņaucīgs	uzkrāmēšana
stārasts	šņore	uzkupcis
starātis	špīserīgs	uzmālēt
staršina	špukters	uzpasēt
starovers	špaciergangs	uzpravīt
stencele	štapiĀds	uzprove
stendere	štāte	
stiķis	štātēšanās	vāģi
stoika	štiks	vāģūzis
stojat	štimmunga	vaktēt
stojaks	štovēt	vakzāle
strēķis	štimmēšana	vaļenders
strelles	štuka	vanderzellis
stukulka	šuba	varganists
suchars	šucmanis	važna
stražņiks	švaks	vikse
šefte	švītīgi	vintene
šeine	švīts	vlaste
šektainis	švunka	vodka
šenķeris		vojevods
šenķis	taburets	vokzāle
šeptēšanās	tačka	

vucins	zakuska	zimze
vuška	zaldāts	živčiks
	zalogš	zofā
zafiksirovat'	žara	zorte
zafte	zastava	žvingulis
zakoņicas	zavods	žuļiks
zakristjans	zemļaks	zupurs.

A.Austriņa epikas leksikas vienas daļas konstatējuma beigās atzīmēšu, ka šai daļā sastopami 2724 jēdzieni. No tiem ka redzams, 521 ir provincionālismi kas, man šķiet, absolūti jemot, ir diezgan liels skaits, bet arī relatīvi, salīdzinot ar citu A.Austriņa laika biedru apvidus vārdu skaitu, nav mazais, atskaitot varbūt J.Janševski. Droši izsacīties par šiem salīdzinājumiem un attiecinājumiem nav iespējams, jo trūkst attiecīgu darbu par latviešu rakstnieku apvidus vārdiem, tāpēc jāoperē vairāk ar šķitumiem, kas, protams, nevar būt vispārnozīmīgu atzinumu devēji. Par lielu gan jāatzīst svešvārdu un, katrā ziņā, barbarismu skaits, ja jēmam vērā, ka rakstnieks ir tautas gara izpaušana resp. valodas kopējs un nacionālā stila cīnītājs.

A. A u s t r i ņ a epikas formālā reālizēšanās.

Iesākdams A.Austriņa epikas stila apceri, sniedzu kādu daļu no viņa visas vārdnīcas, bet sniegtie fakti protams, ir statisks materiāls, pēc kuņa vēl navar spriest par rakstnieka izkoptu vai neizkoptu valodu, par viņa cienību vai necienību pret darba formālo pusi. Dažkārt šo formālo pusi negrib pietiekami respektēt nedz rakstnieks, nedz arī lasītājs to ievēro. Katram te savi argumenti: rakstnieks iebilst, ka viņš rada pēc saviem imanentajiem mākslas likumiem un valodas apcerētājam nav tiesību viņam te ko aizrādīt, kad rakstnieks šķietamajam formas daiļumam upurē nacionālās valodas daiļumus. Savā laikā, kad valodnieks Milenbachs apcerēja V.Eglīša "Eleģijas", V.Eglītis viņam atbildēja: "Kurpniek, zini savus liestus!" (19) Nedomāju, ka visi rakstnieki tik "lepni", bet šādai nevērībai pret darbu formālo pusi ir arī savs psiholoģisks izskaidrojums: rakstnieks

un lasītājs (sevišķi tā lasītāju daļa, kas nepieder nedz pie vecās lauku pasaules, nedz arī visjaunākās, latviskās skolās skolo-tās) labprātāk pievēršas idejām un saturam, nekā ideju mākslīnie-ciskam ietērpam un satura valodiskai apdarei. Bet subjektīvi spriežot - jā saka, ka laba valoda: pareiza, tīra, skaidra un noteik-ta jau tāpēc vien no rakstnieka prasāma, ka tas vēlas, lai lasī - tājs to saprot un gūst bez idejiskām bagātībām arī aistētisku pārdzīvojumu. Grūti būs runāt par aistētisku pārdzīvojumu, ja rakstnieka darbu ārējais ietērps ir darināts pēc svešiem parau-giem; citā gadījumā lieta nebūs tik ļauna, tomēr būs vērojama pilnīga inkonsekvence gramatisko formu darinājumos - tas nozī-mē rakstīt tā, ka šaujas prātā, kā vieglāki un pareizāki artiku-lācijas brīdī šķiet - kā izrunā, tā raksta. Rakstu valodas kul-tūrālā, politiskā un psiholoģiskā nozīmīguma dēļ būs to kopt un cienā turēt! "Ja gribētu, gramatiku ignorējot, turēties ti-kai tautas valodas apjomā, tad iznāktu tik daudz valodu, cik no-vadu" (20). No augstāk teiktā varam secināt, ka prasībai pēc parei-zas, tīras, skaidras un noteiktas valodas pamatos nav valodnie-ku "untumi" un formu izdomu kāre, kā to dažkārt mēdz uzsvērt, bet katras tautas valodai ir daudz augstāka misija: tautas kul-tūrālā, politiskā un psihiskā vienība. Šais vārdos nav vienas dienas gudrība, bet ar to gribu atgādināt, ka valoda ir nacio-nālās kultūras dižākais piemineklis, protams, kuŗa substrāts gan ir nemateriālas dabas. Tagad mums tā ir kopjama, glabājama, godā ceļama: protams, kas vēsturiski radies - tam vēstures gai-tā jāiznīkst un varbūt kādreiz atkal runās par kādu "indoeiro-piešu pirmvalodu", kas tik neiespējami nemaz nav, ja ievērojam modernos satiksmes līdzekļus, kas lielā mērā var veicināt svešu elementu ieplūdumu tautas kultūrā resp. valodā, it sevišķi fra-zeoloģijā.

Paturot nu vērā valodas augstos uzdevumus tautas kultūrā, politikā un psihē, nevaram atteikties vērtēt kāda rakstnieka valodas tērpju. Pie rakstnieka valodas bieži griežamies kā pie brīnumzālītes, ko rādām jaunajai paaudzei, rādām svešniekiem, kā tautas īpatās psihes spoguļi, kur gan drīkstam saskatīt lielu dažādību formu ziņā, bet gan ne kādā ziņā nevērību un pa-viršību. Protams, mēs sakām - nedrīkstam - bet ja nu tomēr rakst-niekam nav cienības pret formu, un šo necienību mēs viņa valo-

dā saskatām - nu ko tad ? Literatūras objektīvam pētītājam jā-saka vienīgi paldies arī par šiem īstenības faktiem(protams, citādi jārunā skolotājam!), tas nedrīkst no tiem nicīgi novēr-sties - jo arī šie fakti galu galā dod ainu par mūsu valodas stāvokli zināmā laikmetā. Sasaistot valodas formālos elemen-tus un novērojumus par tiem ar novērojumiem attiecīga laikme-ta kultūrā un politiskos apstākļos - dabūsim ainu par labas vai sliktas rakstnieka valodas dažiem radītājiem faktoriem .

Ar ko tad nu varētu konkrēti sākt A.Austriņa epikas for-mālo realizēšanos apcerēt, un kas būtu jemams vai atzīstams par kritēriju viņa epikas formālo elementu apcerē?

Šai apskatā pievērsīšos trim faktiem:

1. stila skaidrībai
2. stila pareizībai
3. stila tīrībai.

Protams, ir jau vēl daudz faktu, kas arī ir apskatāmi sti-la formālajā apcerē, piem., var runāt par stila noteiktību, resp. sinonīmiem un homonīmiem, bet šie momenti paši par sevi ir tik plaši, ka var radīt patstāvīgu darbu par rakstnieka sinonīmiem un homonīmiem un to veidošanos.

Par kritēriju jābūt mūsu modernās valodniecības atzinu -miem. Te nu varbūt varētu iebilst, kā var "vecu laiku" notiku -miem un parādībām tuvoties ar moderno laiku mēru. Tomēr tā rī-koties drīkstēsīm, jo mūsu modernās valodniecības atzinumi sak-ņojas mūsu tautas nesamaitātās valodas faktos, un ja modernās valodniecības atzīmumi padarīti par zinātnes piederumu, klau-soties mūsu valodas dzidrajā plūdumā, tad šo pietāti pret tau-tas valodu varam prasīt arī no rakstnieka, kam arī nav liegts ieklausīties nacionālās valodas imanentajā skaistumā un parei-zībā. Vēl tikai gribētu piebilst, ka apskatot A.Austriņa valo-du minētajos punktos no mūsu zinātniskās rakstu valodas viedo-kļa, gribu vairāk būt salīdzinātājs un galvenā kārtā tikai tāds, citiem vārdiem: sine irā et studio!

Vispirms, gandrīz iesprauduma veidā, gribētu teikt nedaudz vārdu par dialektiem A.Austriņa epikā.

D i a l e k t i A.Austriņa epikā.

Te daudz nav ko teikt,

jo A.Austriņa epika rakstīta mūsu rakstu valodas tērpā, tomēr bez rakstu valodas tērpa sastopami arī pārējie divi dialekti: tāmnieku un augšzemnieku. Tas gan nenozīmē, ka A. Austriņš šo divu dialektu tērpu būtu izvēlējis bez kāda blakus nolūka : rakstniekam šie dialekti bijuši vajadzīgi tēlojamā priekšmeta dēļ. Tāmnieku dialekts sastopams kop.rakstu IV sēj.461.1.p. Patiesībā te gan rakstnieks nav precīzi uzrakstījis tāmnieku dialektā teikto runu,ko redzam no sniegtajām formām. Augšzemnieku dialekta leksika jau daudz plašāka,sevišķi ar šo dialektu bagāta grāmata "Māras zemē", bet ir arī "Neievērotajos" , "Nopūtas vējā" un "Gaņajā jūdzē" II (Kop.r.VI - 19.lap.).Augšzemnieku dialekta pārsvars pār tāmnieku viegli izskaidrojams , ja atceramies,ka dzejnieka dzimtene tuvu šā dialekta robežām un ka dzejnieks šo mūsu trešo lielo novadu bija dziļi iemīlējis, kā īpata skaistuma zemi.

S t i l a p a r e i z ī b a.

Substantīvi.

Gala zilbju vokālisms substantīvos.

Gala zilbju vokālismā novērojama diezgan bieža novēršanās no rakstu valodas kārtulas. Tā A.Austriņš raksta"

pavasars	vids	stiklis
pērkonis	runguls	troksnīts
ūdenis	audeklis	biedris
pavadons	kreklis	mūrs
sunīts	katlis	stūrīts
rudenis	rutkis	Plūdons
zīdains	dēlīts	u.t.t.

Šai rindā protams, nav minēti visi vokāļa zuduma gadījumi, nav arī šie vārdi minēti vairākkārtīgi,minētiem faktiem atkārtojoties. Nevar arī teikt, ka vokāļi minētā pozīcijā zūd vienmēr, jo vienu un to pašu vārdu rakstnieks mēdz rakstīt ar vokāli un bez vokāļa gala zilbēs, promisque.

Tā pati parādība vērojama arī adjektīvos un prōnōmenos,kur sastopamies ar šādām formām:

mitris	aklis	treknis
nopietnis	stipris	pusaklis
katris	kūtris	negudris
		u.t.t.

Veca, īsa patskaņa pagarinājums redzams dažkārt tautosillabiskās skaņu grupās -ar, -er, kur rakstu valodas patskanis īss:

bārgs

gārds.

Palatalizācija.

Konsonantu palatalizācijā vērojama liela dažādība, ko rada protams arī izlokšņu reminiscences A. Austrīņa valodā.

Lūpeņu savienījumos ar j redzam novirzīšanos no rakstu valodas normām. Kur gramatikas sistēma prasa j aiz lūpeņiem, tur A. Austrīņš to bieži vien neraksta, bet raksta dažkārt tur, kur gramatikas sistēma to neprasa. Tā sastopamies ar šādām formām:

durvis- bet daudzskaitļa ģen.	- durvu -	c	219
zivs - " " "	- zivu -	m	123
		bi	366;
pumpis- bet vienskaitļa ģen.	- pumpa -	p	124
dambis- " " "	- damba -	c	196
kurvis- bet daudzskaitļa dat.	- kurviem -	bi	428
dumšs - (vairākkārtīgi sastopam)			
govs - bet daudzskaitļa ģen.	- govu -		

Plūdeņu palatalizācijā arī novērojamas svārstības, bet tās minēšu, runājot par dēklināciju.

Rakstu valodas skaņu kopas - šķ-, - žģ- vietā A. Austrīņš dažkārt lietā augšzemniekiem raksturīgo - šk-, - žg-: sieviška - n 19, moški - gI 238, dienišks - c 263, sarežģīties.

Skaņu kopa - stv - valsts - vārdā tikai vienu reizi dod rakstu valodai likumīgo formu - valšķu -, tāpat arī versts - vārdā - p 300, citādi - stj - dod vai nu - st -, vai - š - (veršu - dsk.ģen. gII 80,172).

Novērojama arī parādība, ka bieži A. Austrīņa valodā rakstu valodā paglabājama savienojums - kšķ - reducējas par- kš- rukšētājs - p 99, vīkšis - c 299 un citur.

Konsonantisms.

Rakstu valodas atvilktnes vietā sastopam - atvilkne, ar t skaņas zudumu starp k un n - p ll, bet rakstu valodai likumīgās t skaņas vietā k skaņa atraitnes vārdā: atraikne - v 59, atraiknis - pui 255.

Lieki iesprausta z skaņa bieži figurē bārdas vārdā: bārda - p 87, gII l24 un citur.

Sastopams arī v skaņas zudums aiz r : purs - m 28, puramiezis - m l21, kaut gan tai pašā lappusē ir arī purvs, bez v zuduma.

Ar lieku s jāsastopas vārdos loksne un kruķis - sloksne - c 266 un skruķis - pui ll4.

Substantīvi.

D ē k l i n ā c i j a.

Substantīvu dēklinācijā valda liela celmu svārstība: vislielākā svārstība vērojama o-c.un jo-c.starpā, bet ir arī svārstības citu celmu starpā.

Tā, piem., biedra vārdu rakstnieks sniedz nōminātīvā gan kā o-c., gan jo-c.vārdu. Vienskaitļa nōm.ir biedrs, bet tā paša skaitļa akūz.- biedri; tā viensk.nōm.ir papīrs, bet tas pats loc.daudzskaitlī: papīri - p 136. Vispār dzejnieks respektē rakstu valodas formu - ābols, - āboli, bet tālākā dēklinācijā:āboļu, āboļiem - p 65,138. Bet c 232 vienā un tai pašā rindā vienskaitļa akūzātīvs: āboli, ābolu, āboļu; vienskaitļa dat.- ābolam - pui 173. Tas pats redzams arī citos o-c.substantīvos, piem., pērkons etc. jo-c.dēklinācijā vārdam dēliņš - A.Austriņš devis izlokšņu vokātīva formu dēli (divi reizes gan tikai - pui-292). Ja ieskatāmies A.Austriņa jo-c.substantīvos, tad atkal redzam, ka daudziem šā celma substantīviem ir piešķirtas citu celmu galotnes. Tā pavasaris, pavadonis, zīdainis etc.pārvēršas par vārdiem ar -rs, -ns,vsk.nōm., neminot šeit tos vārdus,kas minēti nodalījumā par gala zilbju vokālismu.

jo-c.dēklin.A.Austriņa tekstos mijas vsk.dat.galotne -am ar -im. Pēc novērojuma biežāki,šķiet,pavid -am. Tā ir: Jāņam,

večam, brālam, vientiesīšam.

Pārējā dēklinācijā nu redzam, ka nōm.ir pavasars, pavadons, bet vsk.ģen.- pavasaŗa (bet arī:pavasara), pavadona (bet arī:pavadona), vsk.dat.- pavasarim, pavadonim - p 20, c 212, p 32. Vsk.nōm.- mētelis, lokātīvs- mētelī,- p 30, bet vsk.instrumentālis- ar mēteļu - p 26.

Kas sakāms par inkonsekvenci citos gadījumos, tas vērojams arī plūdeņu un lūpeņu palatalizācijā šā celma vārdos: tā minot stūŗa vārdu, jāatzīmē, ka šādus vārdus raksta dažādi:nōm.stūrs, bet vsk.akūz. stūŗi! - pui 350, bet dsk.dat.stūŗiem - p 25. Vsk.nōm. dambis, pumpis, bet dsk.ģen. damba - c 196, pumpa;kurvis, bet kurviem - bi 428; ģīmis - ģīma.

Kas sacīts par tādu vārdu kā mētelis - vsk.instrumentālis mēteļu, tas pats sakāms arī par citiem vārdiem ar līdzīgu instrumentāli. Tā o-c.substantīvu audeklis A.Austriņš savā izrunā pārvērš par audeklis un no tā tad darina vecu jo-c.instrumentāli audekļu. Pie šīs dēklin.piederošo substantīvu "viesis" A.Austriņš sniedz vsk.ģen.arī šādā rakstījumā: vieša - aiz 580. Vispār jāsaka,ka šai dēklinācijā novērojama rakstnieka tieksme izmest i no galu zilbes, ja tas atrodas divu konsonantu starpā,un šī parādība novērojama ne tikai vairākzilbju vārdos, bet arī divzilbju, tā kā nav nekāds retums: brāls, ķucs, bet ķuča; runguls, bet runguļa; Jāns, bet Jāņa. Ja tā, tad nav ko brīnēties, ka šīs dēklinācijas vokatīva formu ar rakstu valodai,likumīgo i galā, nesastopam daudzos gadījumos: brāl! ķuc! gaidāmā brāli! ķuci! vietā.

Pie (j)ā-c.dēklin.piezīmējams,ka šeit svārstību nav daudz, bet tomēr ir: tā rakstnieks dodams dažus vārdus kā (j)ā-c.subst: briesmoņa(sieviete), šķīdoņa - lokātīvā raksta - šķīdonī -c 261.

i-c.dēklinācijā jaukums un inkonsekvence lielāka,kā (j)ā-c. Rakstu val.dsk.nōm. ļaudis vietā pa laikam sastopam arī ļaužis 295. Arī šīs dēklin.substantīvos var uzrādīt vairāk gadījumu, kad rakstnieks nerespektā rakstu valodas prasību palatalizēt lūpeņus,bet kad sistēma to prasa. i-c.vārdos piem., govs, zivs raksta dsk.ģen. govu, zivu promisque ar govju, zivju. Tāpat redzāma arī i-c.vārdu jaukšanās ar ē-c.vārdiem. Sastopamies ar zivs/zive, govs/gove, sirds/vsk.dat.sirdei - p 190, c 251,p 303, v 30, bi 366, m 123,. Bez minētā sirds vārda arī krāsns vārdu lietā kā ē-c.vārdu,ko ē-c.rakstījumā starp citu lasām krāsne

vsk.nōm. - aiz 541; no krāsnes - vsk.ģen. - gII 40. Dažādība redzama arī ē-c.vārdā verste (arī citos ē-c.vārdos, bet ne tik bieža). Sastopamies ar trejādu dsk.ģen rakstījumu: veršku - p 300, verstu - pui 168 un veršu - gII 172, bet šā paša vārda dsk.dat. sastopam arī ar galotni -īm - verstīm (resp.instr.) - bi 472, ilksēs - pui 266.

u-c.dēklinācija.

Kā rakstu valodā daudziem u-c.substantīviem ir tendence pāriet o-celmos, tā tas vērojams arī A.Austriņa valodā. Lieta tik tā, ka rakstnieks lietā gan u-c., gan o-c.formas, kā nu kuŗu reizi pagadās. Tā vsk.nōm.sastopamies gan ar krogs/krogus, tirgs/tirgus - p 35; vienā lappusē lasām: pie kroga, krogus priekšā un krogā; līdz krogam - p 162, bet arī krogum - p 318; bet tirga, tirgū - p 322. Daži vārdi, kā vidus - sastopami rakstījumā, kas rāda, rakstnieka artikulācija negrib vairs piešķirt vārdam u-c.formu un tā daudzkārt vidus vārdu sastop ar apostrofu aiz zobu slēdzenā: vid's. Bet virsus vārdu rakstnieks šād tad pārceļ ē-c.grupā - virse un kā ar tādu tad operē - pui 105. Bet šād tad kā ar u-c.vārdiem rīkojas rakstnieks ar tādiem subst., kas, bez šaubu, pieder pie o-c. Tā galus lodziņš = gala lodziņš - n 49. Domāju, ka šis šķietamais u-c.ģen.izskaidrojams ar u skaņas iespraudumu vsk.nōm.= gals-galus un tad nu no tā izriet arī rakstu valodai aplams šā vārda ģenitīvs. Atliek vēl minēt konsonantu celmu, vai labāki sakot, šā celma atliekas A. Austriņa valodā. Sastopoties ar tādiem vārdiem kā rudens, akmens, ūdens, zibens etc., redzām tādu pašu variēšanu kā citos celmos. Blakus vsk.nōm. rudens ir turpat blakus -rudenis - p 39, 331, bet: rudens vakaros un rudens tumšām naktīm ... - p 333. Tāpat ir ar citiem vārdiem: akmenis - c 231, akmens - p 5, 21; ūdens/ūdenis, bet: uz akmeņa, zem akmeņa un nesastapu A.Austriņa dzimtai vietai raksturīgo ģen. akmens. Tam līdzīgi ir arī - ūdeņa. Rakstu valodas mēness vārdu sniedz citā tērpā: mēnesis, bet rakstu valodas pie jo-c.piederošo vārdu tuksnesis - sniedz vsk.nōm.kā līdzsk.c.subst. - tuksness.

Tāda, īsi jēmot, ir aina par substantīvu dēklināciju. Vēl varbūt varētu atzīmēt vokātīva formas. Bez jau minētām esmu sastapis arī ar -uo! tēvuo, tikai nevaru pašlaik uzrādīt kur tas bija sastopams. Ar vokātīva galotnēm bieži A.Austriņš sniedz

pēc tā laika paražas uzvārdu nominātīvus, piem.,- M.Kobiš, Veckalniņ (ja persona sieviešu kārtas) kaut gan ar latviskām galotnēm ir pārsvarā.

A s i m i l ā c i j a s gadījumi substantīvos.

Rakstu val.savienojums -ln - paglābies, atskaitot dažus vārdus. Tomēr A.Austriņa valodā notikusi progresīvā asimilācija rakstu valodas velna vārdā: (gan ne 100%) - vella tauta - p 43, c 23 velli - p 196, c 232, ne vella - c 201, pui 20, vellata sieviška ne 19. Progresīvo asimilāciju redzam vārdā Jurgis, ko A.Austriņš raksta Ģurgis - pui .

Par d i s i m i l ā c i j a s gadījumu varam runāt rakstu valodas rekrūša vārdā, kas sastopams kā nekrūtis - pui 134, gan ar A.Austriņa paša piezīmi, ka tā runā viņa pusē.

Par metatezes gadījumu varam runāt kriņģeļa vārdā, ko A.Austriņa rakstījumā bieži sastopam ar l r vietā: klingēris.

S u b s t a n t ī v u a t v a s i n ā š a n a.

No verbiem adjektīviem, skaitleņiem un adverbiem atvasinot substantīvus ar piedēkli -(i)nieka - (i)niecē, neredzam gan nekā kļūdaina, tikai jāatzīmē, ka A.Austriņš vienu un to pašu substantīvu mēdz rakstīt gan ar i - nieka, niecē - priekšā, gan bez i - tā ir: svešinieks, svešnieks, pretinieks/pretnieks, bet arī ar - enieka-: mājenieks Ar piedēkli - inieka - A.Austriņš atvasina arī substantīvus, kam rakstu valodā parasts - eklja, mocinieks - s 324 - rakstu valodā mocekļis. Blakus - nieka ir tam pašam vārdam arī piedēklis - ni- nieka -: mednieks/medninieks- bi 367. Ar piedēkli - itja - rakstu valodā dēminutīvus darina no i-, jo-, ē- celmu subst., A.Austriņam sastopam ar šo piedēkli atvasinājumus no o-c.subst.- tā ir gan uzkalns, bet uzkalnītis, bet no jo-c. mākonis ar - ul - plašinātu piedēkli - itja - mākulītis, kaut gan pamatvārdu mākulis nesastapu, kāds būtu šai gadījumā gaidāms -c 231, 233; grauds: graudīt(i)s - gII 210. Ar piedēkli - ībā-, resp.- elībā - sastopam valodas garam svešus darinājumus, ka: puišelība, cietumniecība, bārenība - pui 25; glītības - pui 87, nepareizu atvasinā-

rakstu valodas adjektīvu formām.

Rakstu valodas norma, ka nebalsīgais svelpenis aiz j vien-
zilbju vārdos pārvēršas par nebalsīgo šņāceni, bet A.Austriņa
valoda šād tad šai normai arī neseko. Tā rakstu valodas klajš
vietā vairākkārt sastopam - klajs un rakstu valodas drošs, dro-
šāks - A.Austriņam skan dross, drosāks - v 12, 18.

Rakstu valodā parasti lietā neatvasinātas, ka vēls, agrs etc.
te A.Austriņam visai patīk izlokšņu formas ar piedēkli -īna ,
resp. -īnā un tā daudzkārt lasām: vēlīns pavasars - pui 12; ag-
rīns rudens - c 204; tālīni viesi - c 264 un citur.

Adjektīvos ar -iska, -iskā - rakstu valodas atvasinājuma
zinātnisks - a, sastopama arī otra forma, nepareizi atvasināta:
zinisks, - a - c 249. Latviešu valodā atvasina ar -iska, -iskā
adjektīvus no adjektīviem un tikai retumis no substantīviem .
A.Austriņš šur tur to neievēro un tāpēc sastopami tādi pārmoder-
ni atvasinājumi kā: mācītājisks - s 295 un ļaudisks - aiz 508, no
kuņa tālāk adverbs - ļaudiski.

Gribēdams izteikt ar adjektīvu cilvēka runīgumu, A.Austriņš
darina adj.: runātīgs - pui 180, gI22, piekārdams piedēkli -īga -
infinītīvam, kas, kā zināms, nekad nenotiek. Tāpat ar šo piedēkli
pilnīgi aplami darināts adjektīvs -lietuvenīgas(dienas) - n 77;
domāts lietainas dienas, bet atvasin.it kā no lietuvēna.

Kur rakstu valodā ir piedēklis -īga -resp. -īgā-, tur A.Au-
striņam atgadās arī cits piedēklis: vai nu -īna - kā: navaļīns
laiks - pui 193; vai -snēja - balsnējs, vecīgsnējs vīrelis - n 124
Ar šo piedēkli sastopam arī jaukus un pareizus atvasinājumus, no
kā, man šķiet, rakstu valodā vēl baidās: "Lielās(zivis)ir kājī-
gas"(veiklām kājām)- pui 222.

Vēl varētu atzīmēt, ka bieži vien, atvasinādams vai nu no o-c
vai ā-c.substantīvu adjektīvus, A.Austriņš palatalizē celma bei-
gu līdzskani: tā visai bieži jāsastopas ar: tvaiņana - bi 343 ,
krēšļaina straume - aiz 576, krēšļainā... zālē - n 135.

Par asimilācijas gadījumiem nav daudz ko teikt, tikai jāat-
zīmē tā tādus vārdos kā: melns, dulns, pilns - tā sastopama -
mallas dēles - c 258; dulli - pui 221; dulls - gII 213 un citur.

A d j e k t ī v u d ē k l i n ā c i j a.

Par archaismiem adjektīvu deklinācijā jāuzskata gadījumi ,

kas sastopami - m 113; gI103, kur adjektīvus rāmo(dsk.ģen.), jaunatvesto A.Austriņš sniedz archaisko -aj- piedēkli noteiktos adjektīvos starp sakni un lokāmo galotni: vienīgi rāmajo upju dzelmēm ... m 113, ...jaunievestajo biedri ... gI 103, noskattījušies lielajo... izpriecās - p 173, bet ir arī: bargājās naktis. Bet kādā citā vietā sastopam arī piedēkli -ēj - noteiktā adjektīva darināšanā:...pirmējā saka... gI 489.

A d j e k t ī v u g r a d ā c i j a s f o r m a s .

Parasti, tas ir rakstu valodā, superlatīvs tiek darināts, savienojot vis-, pats - ar noteiktā adjektīva komparatīva formām. Bet kā izloksnēs mēdz pa laikam savienot pats vai vis-(u) ar pozitīvu, piem., Līzumā: -pats labais vai arī vislabais - Kr.Barona un Visendorfa krāj. 988, Endzelīna- Lettische Grammatik 354-visvecais, tā arī A.Austriņa valodā esmu vienu reizi sastapis šādu superlatīvu: ...visvecajā kapsētā... n 6.

Skaitleņi.

Par pamata skaitleņiem A.Austriņa valodā nav ko minēt, varbūt vienīgi faktu, ka veco i-c.vārdu desmits, ko rakstu valodā tagad pazīst kā o-c. vai ā-c.formu, A.Austriņa rakstījumā sastopam arī kā ē-c.- ...gadi iegājuši devītā desmitē - pui 178, ...ieejot piektā desmitē - pui 360.

Kārtas skaitleņus rakstu valodā, atskaitot otrs, lietā ar noteiktām galotnēm, bet A.Austriņa epikā ļoti bieži sastopams ar noteikto galotni otrs - otrais un pēc tautas valodas arī pārējos kārtas skaitļus mēdz šad tad lietāt bez noteiktām galotnēm, piem. man jau te piekts gads - No vecā kārtas skaitleņa asmas atvasināts asmītes vārds, ko visai bieži sastopam "Puiškānā".

Īpats ir arī kārtas skaitlenis deviņš- devītā vietā. Deviņprotams, vairs nav ar skaitleņa nozīmi, bet formāli tas tāds tomēr ir, - kā deviņš pazuda - pui 76.

Pie daudzskaitliniekiem rakstu valodā lietā parasto skaitļu (no 1 - 9) vietā vārdus ar -ēj, -ējas, bet A.Austriņš mēdz lietāt izlokšņu formas ar -ai, pie tam savienojot skaitleni nevis ar substantīva nōminātīvu vai akūzatīvu, bet ģenetīvu: ...gāja vaļā

divai streļļu - pui 46; ...nodzēra divai kāzu; gadījās pa divai, trejai bērū - v 94; ...svin tikai divai svētku - ne 26;... kas nēsājot divai briļļu - gI 323; noturēja divai dievvārdu - p 90. Kā redzams no minētiem piemēriem, šīs formas ar -ai ir arī ģenetīva objekta priekšā.

Jāatzīmē vēl, ka blakus rakstu valodas pamatskaitlenim trīs, sastopam arī pēc divi, četri parauga darinātu formu trīsi: -kādi trīsi versti gaŗumā - n 34.

Prōnōmeni.

Personālo prōnōmenu dēklinācijā ir sastopamas šādas parā - dības: 1. personas dēklinācijā ļoti bieži rakstnieks datīvam piešķir instrumentāla tēŗpu jeb citādi - instrumentāli lietā datīva nozīmē. Tā: -manim gan labāk patiktu..., kaut gan turpat, dažas rindiņas augstāk: man ar liekas... un nevis manim - p 71.

Šo formu mīstrs, kā jau teicu, stipri liels visā epikā. Kādas pāris reiŗu tikai esmu konstatējis personālā prōnōmena locījumos šādas izlokŗņu formas: tā lasām rakstu valodas akūz. mani vietā - muni: ...paldie(v)s, ka muni arī sagaidīji... pui 39, bet rakstu valodas datīva man vietā ir izlokŗņu forma - maņ - v 34; šai lap pusē arī datīva forma -manim.

Norādāmo prōnōmenu lietāšanā svārstības un dažādības lielākas un bieŗākas kā augstāk minētos.

Bez surrogātiem nav arī rakstu valodas norādāmie prōnōmeni šis, tas. Vienskaitļa ģenetīvā abu kārtu norād. prōnōmeniem A. Austriņa valodā ir tās pašas svārstības, kas pastāv arī rakstu valodā: šī/šā, šīs/šās - p 109, 110, tāpat vsk.dat. šim/šam - p . Vienskaitļa lokātīvā sastopamies ar 3 formām: šajā, šinī, šai un tajā, tanī, tai - s 317, 319, pui 19. Tāds pat jaukums ir šo norādāmo prōnōmenu dsk.min.formās: šajos, šais, šinīs - šajās, šais šinīs un tajos, tais, tanīs - tajās, tais, tanīs. Minētās formas visas ir tādas, kas svārstās arī rakstu valodā, atskaitot varbūt vienīgi lokātīvu šajā, tajā, kas nu literārā valodā nav kultivējamas. Bet A. Austriņa valodā jā sastopas, un pietam ļoti bieŗi, ar norādāmo prōnōmenu šis, tāds surrogātiem: šis vietā ir šitas, vai arī pēc noteikto adjektīvu parauga šitais un tāds vietā: šitāds - šitas dakters jau tāds laipnīgs - s 282; šitas briesmīgai

kaŗš - v 98; - ar ŗito vilcienu viŗai vajadzŗja atbraukt- p 144; iebraucŗm ar ŗito vilcienu... v 58; ŗitie paŗi zŗŗeri grieza - pui 301, ...jŗs aizbrauksiet ŗitŗdŗ laikŗ... c 171; ...sŗks mo- sties ŗtŗdŗ laikŗ... pui 222; ...makani bij ŗitŗdi... n 83. Pie "ŗis" aizstŗjŗjiem jŗpieskaita arŗ ŗitenais un ŗiten tas:...kro- ni... godŗbai uzliek ŗiten-tas vietŗjŗbas(!)illustrŗjums...s 337 un citur.

V e r b s.

T a g a d n e s c e l m i.

Atŗematisko verbu atvasinŗju- mos no tagadnes celma ir daŗas savŗdŗbas, bet paŗreiz atzŗmŗju tikai rakstu valodas " ir " vietŗ - iraid - v 57.

- o - c e l m i.

Pievŗŗoties tagadnes o-c., jŗsaka, ka A.Austriŗa valodŗ to katrŗ ziŗŗ ir vairŗk nekŗ drŗk- stŗtu bŗt. Par tagadnes o-c.paliek rakstu val.o-c.(ar maz izjŗ- mumiem), bet tiem nŗk klŗt ļoti daudz verbu, kas pieder rakstu va- lodŗ pie(j)o-c. Seviŗŗi stipra tendence pŗriet (j)o-c. ir ver- biem, kam sakne beidzas ar r, bet arŗ, ja sakne beidzas ar b - citiem vŗrdiem l.konjugŗcijas 4.paŗŗ.minŗtiem verbiem. Tŗ nav nekŗds retums sastapties ar ŗŗdiem ŗo verbu rakstŗjumiem: saspa- ras - p 40, atveru - p 140, neŗeras - p 201 un citur.

ŗie trŗs piemŗri, protams, nenozŗmŗ nedz to, ka ŗŗdu piemŗru ir tikai trŗs, nedz arŗ to, ka A.Austriŗŗ visus verbus, kam tagad- nes celms beidzas ar r, raksta ŗŗdi, resp.pŗc o-c.parauga.

Gadŗjumu, kad verbus, kam tagadnes celma beigu lŗdzskanis ir b-, pieŗŗiŗ o-c. ir mazŗk: ... puikas...nestreb, viŗi ... kamp, bet kŗ jau minŗju, ŗŗdu gadŗjumu ir mazŗk.

o-c.verbu "lŗst" A.Austriŗŗ 2-3 reizes sniedz citŗdŗkŗ rakstŗju- mŗ kŗ rakstu valodŗ. Tagadnes formŗs mums parasts ir n aiz e: lienam, bet - bailŗgs kŗ zaŗis, aizlied aiz klavierŗm - s 329,... tu lied... bi 335, - cilvŗkŗdŗjs ielied savŗ alŗ... v 36 un pa- liedu zem segas - n 93.

s t o - c. forma tagadnŗ pieŗŗirta arŗ o-c.verbam -dzirdŗt,

...izdzirstam iekšā klaudzienus... bi 459. Nevaru gan būt pilnīgi drošs, bet šķiet, ka ījo-c. pieder tāds vārds kā ugunīt-... viņam gribējās ugunīt klusās pavasara naktīs - p 7, ja esmu pareizi uztvēris nozīmi, "ugunīt" būtu pieskaitāms pie uojo-c. verbu. Kā rakstu valodā bieži mēdz gadīties, ka ījo-c. verbu konjugācijā pārceļam o-c. grupā, tā arī A. Austrīņu valodā ar šo parādību jāstopas diezgan bieži. Tā ījo-c. verbu cienīt, vēstīt, svētīt, kristīt sastopam šādā izskatā: pravieti jau dzimtenē neciena - p 73, ... tas likās vēstam kaut ko ļaunu... p 311; ...reizē i lādu, i svētu... p 329; ...kam bērns jāved uz baznīcu un jānokrista... ne 54. Kā zināms, ījo-c. verbu vsk. 2. un 3. pers. galotnēs ir gašš i(ī), bet A. Austrīņiem dažkārt šis vokālis ir īss, bet tad aiz tā vēl seko jota. Tā lasām ... viss mežs vilnīt vilnij - p 147; varētu gan arī būt, ka pagātnes forma ar zudušu pag. 3. pers. galotni a, bet no teksta īsti nav izprotams, vai tagadne vai pagātnē. Noteikti gan šādā rakstījumā tagadne ir: ... kur viznij Ru gaines ezers... pui 9.

Tagadnes o-c. un ā-c. rakstnieks nešķiņ: tā daudzskaitļa 1. un 2. personā promisque kā o-c., tā ā-c. galotnes: zinām, zināt, bet ir arī zinām, zināt (gan maz), bet ir arī tagadne: nesām, nesāt

T a g a d n e s p e r s o n u g a l o t n e s.

Šo to var teikt par tag. pers. galotnēm. Kā jau augstāk minēju, no ījo-c. vārba viznīt 3. pers. galotni viznij un laikam arī no vilnīt - vilnij rakstu val. likumīgo viznī un vilnī vietā, tā arī no dabūt 3. pers. dabuj, ... lai arī rotaļu biedrene dabuj savu tiesu... pui 180 un ... ciemā tak tu, cilvēks, dabuj ko dzirdēt... n 16. Visos šajos gadījumos redzam, ka rakstu valodas gašais beigu patskanis jotās priekšā kļuvis īss (arī: pui 88; 188; 308 etc.).

Daudzskaitļa 2. personas galotnes ir divējādas A. Austrīņu darbos: -at, -iet. Tā: jūs nākat, nenotveriet - p 212, 213, kā šķiet, bez kādas likumības, kā nu kuņo reizi pagādās. Nekas nav sakāms par pagātnes personu galotnēm, bet toties trejādi variē nākotnes daudzskaitļa 1. un 2. pers. galotnes. Šīs personas formas redzam saknes formu, kāda tā parādās infinitīvā, paplašinātu ar -sa-, -sie- un -si- : satrūksaties - p 38, nebūsāt - p 79 etc; atnesīsiet - p 40, aizkāpsiet - p 79, bet arī : neatradīsiet

dabūsit - pui 253, teiksit - gII 32, ļausit - gII 107. Īstenībā šī variēšana galvenā kārtā jāattiecina uz 2.pers., jo 1.pers.atvasināšanas gadījumu ar - sa - ir samērā maz, piem., panaksam .

Maz ir arī 2.pers.piedēkļos - si -, vairums - sa - un -sie.

P a g ā t n e s c e l m i .

Jāatzīmē arī, ka A.Austriņa valodā daži rakstu valodas ājā-c.verbi sastopami kā ējā-c. verbi : piem., ... putenis gan putenēt vairs neputenēja... ne 114 un rakstu val.pagātnes ījā-c. daži vārdi sastopami kā ējā-c.: -varbūt brīnējāties(brīnejāties), kālab rakstīju(rakstīju)- gI 296. Arī dažus pag.uojā-c.verbus rakstnieks lietā citādi, proti, kā ījā-c. un ne tikai pagātnē, bet arī no pagātnes atvasinātās formās: tā sazālīja - sazāloja vietā; arī pag.aktīvais divdabis -sazālījis.

Ī n f i n ī t ī v a c e l m i .

Arī infinītīva celmos ir dažas atšķirības, salīdzinot tos ar tā paša vārda infinītīva celma tērpju rakstu valodā. Pa laikam gadās sastapties, ka A.Austriņa valodā celma beigu vokālis kvalitatīvi atšķiras no rakstu valodas tā paša vārda vokāļa. Tā gadās sastapties ar šādām infinītīva formām: ugunīt - p 7, smīdīt - p 62, sazālīt , kodīt - pui 193, patapt - pui 321 - ... ar aitiesiem grūti patapt uz priekšu ... pui 321, n 114; putinēt(putināt)- ne 114, cīkstoties(cīkstēties) ... daži sāk jau cīkstoties... gI 134, nogatavēt - gII 255, no kā tad nākotne : nogatavēs - gII 255.

M o d i .

K o n d i c i o n ā l i s .

Kā rakstu valodā, tā arī A.Austriņa epikā kondicionālis visās personās un abos skaitļos beidzas ar - tu. Tomēr šādā gadā, ka A.Austriņam daudzskaitļa 1.pers.galotne ir - tum -...teiktum, ka mēģinājām brīnumu- n 1

I m p e r ā t ī v s .

Īpatāks šis mods A.Austriņa

valodā. - Atepatiskā verba "iet" daudzskaitļa 1.persona šad tad skan: ... eima... gI 445; ... nu, Pāvul, eima!... gI 281, bet 2. persona satopama rakstu valodā gan likumīgā, bet neparastā rakstījumā: eita!... eita nu ... p 48; ... eita nu ratā... gI 283; ... eita prom... gII 115; ... bērni, eita tālāk nost... gIII 172; ... tad eita pie dēliem... gII 327. Tematisko verbu imperatīvā daudzskaitļa 2.personā sastopamas galotnes -āt(at), -iet-, un -ait-. Ja pieminu, ka A.Austriņš lietā imper.arī gal.- ait-, tas nenozīmē, ka viņš apzinīgi šķiņ ā-c.imperatīvas formas no o-c.imperatīva formām, jo vairāk sastopamas ā-c.imper.formas ar- at- un -iet- nekā ar -ait-. Tā o-c.verba redzēt imperatīvs skan - redzat- p 30, redziet- p 38; pat vienā un tai pašā lappusē ir redzat un redziet - c 254 ar imperatīva nozīmi. Tas pats ir arī ar citu celmu verbiem: sakat! stāstat! ievērojat! atnākat! nodibināt! zināt!, bet arī skataities! - n 51, rādait! - gII 327, grozaities - gII 243 etc; beidzamās formas sastopamas A.Austriņa beidzamajos darbos un, ka šķiet, radušās baltu filologu atzinumu ietekmē, neinteresējoties par pašu likumu. Kā izolēti gadījumi jāmin vsk.imperatīvs no pirkt un dabūt. Vienu reizi sastapu imper. pirc! - pui 194, ... pirc nu tādu mērgu... pui 194, 180; dabuj! - gI 35; ja ievērojam, ka iepriekš ir arī tagadnes forma ar tādu pašu saknes vokālismu, tad saprotams arī šis imperatīvs ... tos pirk un pārdod lēti... pui 186.

I n f i n i t ī v s.

Vispār A.Austriņa infinitīva formas nav citādas kā rakstu valodā, tikai trīs gadījumus esmu konstatējis, kad rakstnieks infinitīva nozīmē lietā divdabjus ar galotni -an, resp. -in. Tā ... gaidot rītā pārjājam, bet ne jūtan- pui 55; ... pārnācis arī brālis no ezera, bet puikas ne jūtan... - pui 101; ... un nu sāk sitan pa kakla dzīslām... gI 129.

V e r b a k ā r t a s.

R e f l e k s ī v ā s f o r m a s.

Rakstu valodā tagadnes 3.personā mēdzam šķirt -as un -ās. Bet kā jau iepriekš minēju, ka A.Austriņš apzinīgi nešķiņ o un citu celmu konjugācijas no

ā-c. konjugācijas, tad arī tagadnes refleksīvās formas 3.perso-
nas rakstībā nav konsekvences. Ir verbi, kuŗu tagadnes 3.personas
forma ir -ās, kaut gan verbs pieder pie o-c., bet ir arī otrāda
parādība.

Dažkārt novērojama arī parādība, ka sniedz verbu ar reflek-
sīvu nozīmi, bet ar darāmās kārtas galotnēm. Tā ... pa pagalmu
skraida skolēni, rotaļo un vingrojas... p 29; ... viņi mēdz sa-
vā starpā gražot...; ... melno apgāsta laiva viņā krastā...s 298
... saulē vārpas drīz vien nogatavēs ... gII 255; Refleksīvo fo-
mu darinījumos sastopam arī refleks.elem.-si- iespraudumu starp
priedekļi un verbu, bet tas ir tikai tais gadījumos, kad A.Austriņš
mākslinieciskos nolūkos tieši sniedz izlokšņu tekstu; viņa paša
valodā šādu faktu nav. Rakstu valodā divdabis ar -tin, lietājot
kā adverbu tās pašas saknes darbības vārda pastiprināšanai, ir be-
refleksīvās galotnes, bet vienu reizi A.Austriņa darbos esmu tai-
sni ar to sastapis ... cietumnieki laustinies laužas uz durvīm.
v 40; tā tad lauztin vietā ir lauztinies.

Divdabis.

Tagadnes aktīvo divdabi, ko lietā tikai ar nenoteikto ga-
lotni, dažas reizes A.Austriņš lietā arī ar noteikto galotni un
kā substantīva atribūtu, kas rakstu valodā nenotiek. Tā viņš rak-
sta ... visur klātbūdamais Brodskis... gII 492. Tagadnes aktī-
vais apstākļu divdabis ar -ot A.Austriņa valodā vairākkārt sa-
stopams archaiskā kā tērpā proti, ar galotni -us, relatīvo modu
tēlojot: ... ejus uz pili, bet sulaiņi tādu muŗiku nelaižot iek-
šā... pui 187; ... vēlāk dzirdēju, ka ādmiņa amatu esus atmetis..
pui 88; ... papu jau Piekta gada rudenī piepēra par to, ka neejus
uz sapulcēm... gI 215; ... un teicās pabraukšus tepat kādu gaba-
liņu... bi 305.

Tagadnes pasīvā divdabja rakstībā lūpu nāseņa priekšā a
skaņa ir gan gaŗa, gan īsa o-c.un arī ā-c.verbiem, kā nu kuŗo
reizi pagadās.

P a g ā t n e s a k t ī v a i s d i v d a b i s .

Vīrieŗu kārtas viensk.un daudzskaitļa nom.formas ir tādas
paŗas kā rakstu valodā -is,- uŗi, bet sievieŗu kārtā ir galotņu
formu dažādība. Tā vsk.nom.darāmā kārtā ir - use un -usi, bet

refleksīvās formas ir -usēs un -usies. Noteiktās formas ar- usē un -usi(gan diezgan maz). Daudzskaitļa nom.formas ar -ušās . Formas ar -use vairāk sastopamas rakstnieka darbības pirmajā pusē.

Adverbs.

Par adverbjiem,kā zināms,lietā bez citām vārdu šķirām arī substantīvu locījumiem;tā arī A.Austriņa valodā.Atzīmēšu tikai A.Austriņam īpatākos gadījumus.Bieži A.Austriņš lietā vsk.nom. pulks vai pulka ar nozīmi daudz: ... tur pilka naudas būs jāizgāž ... pui 308; ... uz tirgiem sabrauc pulka ļaužu bi 366. Reižu reizēm sastopamies ar "gana" ... gana izšļaucījušies,jūdzām zirgus ... pui 162. Izlokšņu formās sastopami adverbji dsk. instrum.: pārdienš - c 264,pui 213; iesaušš - pui 43; iepakaļš - pui 126; pretkalņš - m 94,123; liekšs - pui 327; iesaušis - ne9 etc. Izlokšņu rakstījumā sastopam arī adverbjus no adjektīvu locījumu formām: taišņu taišņiem,grūši,ašs,tālīnu etc. Tāpat pie izlokšņu īpatības pieder šāds savienojums: ... pa vāciskam - s 298.

Par adverbjiem no locījumiem jau teikts augstāk,kur minēti arī gadījumi, kad locījumu priekšā ir prēpozīcija.

Vēl gribētu pieminēt adverbju aizvien, ko A.Austriņš vai -rāk raksta bez zobu nāseņa vārda beigās: aizvie' ; arī bez prēpozīcijas priekšā "vien" - vairāk ir bez n skaņas. Tādos gadījumos, kad adverbs radies no locījuma formas ar prēpozīciju aiztās,kā: tāpēc, tādēļ - A.Austriņa valodā dažreiz ir: štāpēc,štādēļ - pui 291, un arī tādas formas ar tādēļ, tāpēc nozīmi kā: tadūl - pui 99, bi 365, pui 326, arī tadūl - gII un tābēd -pui 356, m 87,bi 490 un citur. Par tadūļ gan jāpiezīmē,ka minētajos gadījumos tadūļ nav vienīgi ar "tāpēc" nozīmi,bet arī ar tūlīt,kā nu kuņā gadījumā. Rakstu valodas kārtas adverba tāpat vietā pa laikam gadās formas štāpat - n 129; šitāpat -ne 38 un vietas adverba šeit vietā - šite - n 128; šeitān - bi 495 un citur.

Diezgan bieži A.Austriņa valodā sastopams laika adverbs -nule, kas rakstu valodā vēl diezgan svešs, bet atzīstams, tā minēts tas - s 307, pui 210, bi 339, m 35 un citur.

Kā sabojātā rakstu valodā, tā arī A.Austriņa valodā gadās

sadurties ar verbālo adverbu "izcilus" adjektīva nozīmē: vairāk-reižu sastopams šāds savienojums: izcilus stāvoklis.

Saikļi.

Vissīvāk pretinieks A.Austriņš ir rakstu valodas kopojamam saiklim ir, kuŗa vietā gandrīz konsekventi raksta i; šo gadījumu ir tik daudz, ka nemaz nav jāuzrāda atsevišķi gadījumi. Rakstu valodas "ir" vietā diezgan bieži sastopams arī rakstījums - "ij", piemēram, kaut vai - m 37, s 297, bet vēlāmā saikļa "kaut" vietā nevienu vien reizi sadūramies ar "kač" - pui 117. Bez minētām partikulām, ko A.Austriņš lietā teikumus un teikumu locekļus savienojot, ir arī partikulas, ar ko A.Austriņš izceļ atsevišķu vārdu, bet kuŗas rakstu valodā nav sevišķi izplatītas. Tā sastopamies reizumis ar jele un jel, piem, ... sirsnīgāk kā to Krams jele iedomāties spēja... v 53 un ...pateikdamies liktenim, ka je vismaz izdevies atrast pajumti... bi 378. Teikumi ar jele ir mazāk sastopami kā ar jel. Reizēm gadās sastapties ar tīri slavisko saikli da, ... tikai bēres da bēres... pui 225.

Rakstu valodā tagad pa laikam mēdz šķirt paskaidrojamo saikli jeb no šķiŗamā saikļa vai. A.Austriņa valodā tie lietāti promise.

Negācija.

Vispār A.Austriņa valodā negācijas vārdiņš ir - ne, bet sastopams arī ni. Sprieŗot pēc teikumiem, kur šis ni sastopams, gribētos teikt, ka ni A.Austriņš raksta tur, kur negācijai sevišķs balssvars. Tā piem., ... Elvīra esot mana brūte. Ni es viņas biju redzējis ni... p 65; vai: ... "E, kādas zilas rokas nosalušas"... "Nav ni salušas ni..." p 170; vai: "Jā, mums nav ni olu ni" sāku pārmest viņai aiz dusmām"... p 264. Beidzamais piemērs, šķieļauj pilnīgi tā apgalvot, jo tēlotais pārdzīvojums atļauj gaidīt balssvaru uz negācijas vārdiem. Arī citi sastopami piemēri liecina to pašu, piem., v 96.

Salikteņi.

Protams, šeit nav jārunā par tiem gadījumiem, kas pilnīgi

iekļaujas latviešu valodas garā, ko var saukt par latviskiem salikteņiem, bet gan par tiem, kas veidojušies citādu, latviešu valodas garam svešu faktoru ietekmē. Tā tad būtu jāatzīmē, ka A. Austrīņš rīkojas, darinādams salikteņus. - Ja salikteņa otrā daļā ir verbs, tad bieži vien pirmajā daļā ir adverbs. Šāds saliktenis, zināms, nav svešu tautu ietekmē radīts, drīzāk gan mūsu pašu valodas archaiskāka slāņa veidojums, tomēr rakstu valodā mēs tos vairs nekultivējam. Pie šiem gadījumiem būtu jāpieskaita adverbs savienojums ar divdabi vai infinitīvu, bet pilnīgi neatzīstamas ir formas, kad I daļā ir saliktenis, II - verbs ar personu galotnēm. Aizrādīšu uz dažiem gadījumiem: līdzņēma, ... režiju vadīja un līdzspēlēja pats Osis no Nacionālā teātra ... s 355; ... toreiz viņas līdzdrebējušas ganam... v 68. - Vietu vietām sastopams arī adverbs ar sekojošu infinitīvu, kāds savienojums arī rakstu valodā nav parasts un, kā jau sacīts, nav arī kultivējams. Tā ... Aizbetniekam beidzot apnika līdzstaigāt... gI 70; ...viņš ... ir mācītājs, kuŗam pakaliet mēs nevaram... v 22, tāpat sastopamies ar līdzrunāt, līdzskriet, pakalpētīt - c 246.

Salikteņos, kas radušies no verba + substantīvs, arī reizumis redzama novēršanās no rakstu valodas kārtības. Šī novēršanās izpaužas tā, ka A. Austrīņš diezgan bieži savieno verba sakni ar sekojošu substantīvu. Tā saduramies ar šādiem salikteņiem: kuļmašīna - s 293; pļaujmašīna - bi 379, gII 411, n 102; šujmašīna -

Kā īpats saliktenis ir norādāmā vietnieka vārda "šis" daudzskaitļa ģenetīva savienojums ar augšzemnieku vietnieku vārdu "jis" dažādām locījumu formām. Tā ir: šojie - pui 45; n -95 un citur, šojo - pui 13; 30; c 283 u.c. Šojiem - pui 13; c 189; u.c. Ir arī saliktenis ar adjektīvu + prēpozīcija + dsmit = tukšpadsmīt - p 1.

Bet pretim šim stāv arī tādi jauki salikteņi kā: viendēls, atkalne, atskola, kam nebūtu liedzama plašāka ievēriba rakstu valodā. - Sastopami arī tādi salikti adjektīvi, kuŗu pirmā daļa ir substantīvs, bet otra daļa adjektīvs, bet no kura nav atkarīgs substantīva ģenetīvs, un tāpēc šāda tipa salikteņi nav laba stila balstītāji, piem., sniegbalts - n 80.

Prēpozīcijas.

Tās jau ir pieminētas, par vārdu šķirām runājot, bet šeit gri

bu vēl apskatīt, kā tās iegrozītas A.Austriņa teikumā un ar kā - diem locījumiem tās sakopotas.

a i z - A.Austriņa teikumā ir ne tikai parastajā vietas nozīmē, bet reizēm arī iemesla nozīmē: "pietrūkās aiz milzīgām... sāpēm..." v 59; "... galdi lūzuši gandrīz aiz smalkiem ēdieniem un dzērieniem..." pui 310 un citur. "aiz" vienmēr sabiedrībā ar ģenetīvu resp.daudzskaitļa datīvu, atskaitot tos gaģījumus, kad prēpoz. aiz seko pronomens "kas", "tas" - tad saduģamies ar savienojumu aiz ko , aiz to .

b e z - rakstu valodā tagad mēdz būt ar vienskaitļa ģenetīvu un daudzskaitļa datīvu, bet A.Austriņš to diezga bieži sakopo arī ar daudzskaitļa ģenetīvu: "... melnas būdas bez koku..." m 85; - "Bet bez strādnieku labība tīrumā stāvēja nekulta" pui 93.

c a u r - šo prēpozīciju A.Austriņš bieži lietā darbības sē mētāja nozīmē arī tad, kad sekmētājs nav dzīvs priek mets, bet par šīs prēpozīcijas lietāšanu būs minēts frazeoloģijas barbarismos.

d a - īstenībā kā prēpozīciju neesmu sastapis, bet gan kā priedēkli savienojumā ar verbu: "... kaut jel pi na daļu dasviestu lielkungs..." gII 188; "da" kā prēpoz.sastopams tikai A.Austriņa sniegtajos augšzemnieku izlokšņu tekstos, piem. - m 93.

II gar - A.Austriņš raksta arī gaģ, bet vai A.Austriņam tā tā arī skanējis, grūti pateikt, jo Mīlenbachs aizrā da, ka gaģ viņš neesot nekur dzirdējis(28). Iespējams arī, ka gaģ iespieduma kļūda, kaut gan gaģ gadās diezgan bieži.

I d ē ģ - šad tad rakstnieka epikā gadās sastapties ar dēģ substantīva priekšā: "... dziesmas dēģ skolām..." m1 "... dēģ sevis..." gI 365; ... cīņa dēģ uztura - s 289.

i z - A.Austriņa teikumā sastopams ne tikai īstajā vietas nozīmē, bet arī tais gadījumos, kur vietā ir tikai prēpoz. no , vai iespējama arī citāda konstrukcija. Te, protams, augšzemnieku izlokšņu un rusisma ietekme. "...neizlaizdams sava skolas tornīša iz acīm..." m 40; "... līksmāku skatu iz va-

las laika ... v 39.

n o - par to frazeoloģijas barbarismos.

par un pār A.Austriņš lietā dažreiz promisque, kaut gan ne visai bieži, citādi šķirdams abu prēpozīciju nozīmes.

p r i e k š - sastopams gan vietas, gan laika nozīmē, bet arī vienkārša datīva (dativus commodi) vietā, par ko frazeoloģijā.

u z - kā priedēklis vienu reizi sastopams at- vietā nevar uzrast - gII .

Sintakse.

Iepriekš minētie fakti, ar nedaudz izņēmumiem, ietelpj fonētikā un morfoloģijā un visi šie fakti apskatīti izolēti, bez kād sakopojuma kādā augstākā vienībā, bez kādas komunikācijas ar raksnieka domu. Kā nav neinteresanti A.Austriņa val.fonētiskie un morfoloģiskie fakti, tā nav arī bez savdabības A.Austriņa leksikas sintaktiskais izkārtojums. Tātad būtu jāapskata A.Austriņa valod pamatvienības, teikuma prēdikatīvās un strukturālās īpatības. Protams, ar sintaktisko izkārtojumu nedrīkstam saprast tikai teikuma uzbūvi, bet ar teikumu iesākšu tikai tāpēc, ka teikumam, kā zināms, sintakse pieder centrālā vietā. Lai nu gan teikuma jēdziens ir itkā skaidrs un nostabilizējies, bet tas tā tikai ir skolu gramatikās, jo zināms, ka ir ap 150 teikumu dēfinīciju(29), tāpēc atzīmēšu tos atzinumus par teikumu, kurus paturēšu prātā par A.Austriņa teikumu runādams. Ovsjaņņiko-Kuļikovskis izsakās, ka "teikums ir vārds vai vārdu sakārtošana, kas saistīta ar īpatu domu aktivitāti(30). Šachmatovs domā, ka "teikums" ir psiholoģiskas komunikācijas izpausme, kas ietverta gramatiski sistematizētā vārdu tērpā"(31). Materiāls, kas sakārtots A.Austriņa teikumos, ir viņa vārdnīca, no kuŗas viena daļa arī šeit sniegta. Kā jau agrāk citā sakarā minēts, ka negribu ne mazākā mērā aistētiski vērtēt A.Austriņa valodu, tā nu arī šeit vēl reiz gribu atgādināt, ka negribu izsacīties par A.Austriņa teikumu jaukumu, labskanību u.c.

aistētiskām vērtībām vai nevērtībām. Ja nu sākam aplūkot rakstnieka teikumus, tūlīt izraisās jautājums: kādi tie ir un kas par teikumiem. Lai apskats iznāktu mazliet sistematizēts, jāturas pie tā paša tradicionālā teikumu iedalījuma vienkāršos un saliktos, pilnīgos un nepilnīgos, koordinētos un subordinētos teikumos. Protams, tik daudzu tūkstošu lappušu epikā sastopam visus teikuma veidus, bet katram rakstniekam šādu vai tādu faktoru dēļ zināmā, vai arī visā viņa darbības laikā var dominēt zināms teikuma veids. Bez pūlēm ātrā laikā atšķirsim Apsīšu Jēkaba, Kaudzīšu teikumu no A. Austriņa teikuma, bet paliks arī daudz kas, ko uziesim tikai laimīgi ielasoties. Tā pateiksim gan visai drīzi, ka A. Austriņš nav periodu cienītājs, bet kādos teikumos īsti viņš sakārto savu leksiku, tam gribu pievērst mazliet uzmanības.

V i e n k ā r š s t e i k u m s .

Ja pieturamies pie augstāk minētām domām par teikumu, tad vienkāršu teikumu varam klasificēt sīkāk pēc 1) komunikācijas gramatisko locekļu skaita teikumā, 2) teikuma locekļu skaita, 3) runātāja attiecībām pret izteiktām domām. (Pēc Milenbacha: lūkojoties uz saturu (32.)).

Pēc komunikācijas locekļu skaita A. Austriņa epikā sastopam vien un divlocekļu vienkāršos teikumus, pie kam I teik.veids šķiet mazāk par otru sastopams. Tā saduļamies ar šādiem teikumiem: Klusums. Vakars. Apstājās. - p 84; Pateicos. Izbrauca. Zvanīja. Tādas lielas bēdas! Jauns bērzu zaļums. Balts tvaikonītis pret kvēpu kalnu. Biju vannā. Ūdeni šķeļ. Aiziet. Tumst. Salst. Rudenī dūca. Un daudz citu. Šādu teikumu, kad vārdiski fiksēts tikai vieni no komunikācijas locekļiem- A. Austriņam ir diezgan daudz, pie kam minēto komunikāciju prēdicē 1) nominātīvi: Klusums. Vakars. Tādas lielas bēdas. 2) bezpersoniskie verbi: Salst. Tumst. etc. 3) vispārīgi bezlaika teikumi: kā jūgsi, tā brauksi; 4) verbu 3. pers. - jērus cērp rudeņos. Iztiēk ar kalponi. Divlocekļu teikumos abi komunikācijas locekļi izteikti vārdiski: dažreiz ar saliktu prēdikātu, dažreiz ar vienkāršu, tas ir: ir teikumi, kur prēdikāts ir verbs ar personas galotni: mūsu saule jau laižas uz vakaru. Vilciens skrien. Rīmans pieceļas etc. un 2) teikumi, kad par prēdikātu ir verbs ar personas gal. un vēl kāda cita vārdu šķiņa, kas īstībā patiesais prēdicētājs ir kāda vārdu šķira, bet verbs ir tika

kā saite starp subjektu un prēdicētāju nomen, piem., Te jau viss bija tīrā burvība.

Ja apskatām A.Austriņa vienkāršo teikumu pēc locekļu skaita jākonstatē, ka arī A.Austriņam tāpat ir 1) pilnīgs un nepilnīgs teikums un 2) vienkāršs nepaplašināts un vienkāršs paplašināts teikums. No visiem šiem 4 teikuma veidiem, protams, sastopami visi bet interesants fakts A.Austriņa epikā, ka rakstnieks ārkārtīgi bieži izsakās nepilnīgos teikumos, pie tam daudz tādu, kur trūkst kā subjekta, tā prēdikāta, ko gan lielum lielā daļā pēc konteksta varam restaurēt, bet šis fakts piešķir visam vārdu audumam salauzītas un paša rakstnieka vārdiem izsakoties "saburkšķītas" valodas iespaidu. Piem., "... Marija jau dabūja vai katru pavasari i puķu dēstu". "Lefkojas, flokšus, atraiknītes, rezēdas, tabāku un lobelijas". - pui 277. - "Ilgi staigāja gar Ņēvas malu, gar apsnigušiem granītiem. Domīgs un vientuļš. Ar savu zārku." - p 24. - "Tsamāci dziedāt. Kas ir? Negribas tagad. Uz nākošu vasaru - p 103 - ... Dzeņu ... Ienāk Šops. Tāds svarīgs..." - p 138. - "... Cik smagi Rīgā. Gluži kā vīna pagrabā..." - p 143. - Lai nu viens vēsaka, ka spoku nav. Pat revolūcijas laikos." - p 206. ... viņa atkal visus gaitniekus laidīs laukā vieglus, kā no baznīcas, nopērušos un nošķīstījušies no putekļiem un sārņiem. Ar Laimas svētību - p 294. "Pa rugājiem ķepiņas vārīgi celdams, tecēja kaķis. Laikuz kādām medībām". - p 303. - Viņa domas lidinājās ap sievieti - šoreiz slaido blondīni veikalā. Ap Rēķa kundzi. - v 29. - Ar sieviena laika idilli beidzās Varnovicas bezrūpība. Pašā liepziedā. - gII 50. "... ielūdza Līcīti ar Aizbetnieku ciemā pie sevis. Savā un Lūkasa Staraiņa vārdā." - gII 50. - Jā, Maiga aizbrauca nesens uz dienvidiem. Pie vecās māsas". - p 214. Vai viņam kādreiz laim smaidījusi? Varbūt bērna dienās. - p 58. "Visu pavasari Antiņš naskraidīja pa āru. Jau sākot ar palu skriešanu". - gII 298. - Lai cienīgāk izskatītos, Aizbetnieks ievelk dūmu. Itin kuplu. - p 183 un citur. Šādi teikumi diezgan bagātīgi izkaisīti visā epikā. Protams, nepilnīgi teikumi nav vēl nekas īpats savdabīga stila radīšanā, jo nepilnīgi teikumi sastopami jo bieži, ka rakstnieku, tā ikdienas valodā. Bet parasti gan ir tā, ka šādus nepilnīgus teikumus bez subjekta un prēdikāta lietājam kā atbildes uz jautājumiem, "apklaušīnoties pēc viena vienīga teikuma locekļa, cit visu jau paši zinādami"(33). Tā, piem., ļoti parasts būs šāds do-

mu ielāps: "Kur tu vakar biji?" Atbildei būs teikums ar vienu vi
nīgu vārdu "Teātrī". "Kuḡā?" - "Nācionālajā". Tāpat nepilnīgi te
kumi visai parasti arī ir izsaukumos un pavēlēs, bet no minētaji
A.Austriņa nepilnīgiem teikumiem redzams, ka tie īstenībā rēprēze
tē vienkārša paplašināta stāstāmā teikuma izolētus teikuma locek
ļus, kas formāli pilnīgi iederas rakstnieka sadrupinātajā vienkā
šajā paplašinātā teikumā. No gramatikas formālā viedokļa minētā
veida nepilnīgiem teikumiem, protams, nav nekādas jēgas, bet cit
du nozīmību šāda izteiksmes vienība vai teikumu tehnika iegūst,
ja to sasaistām ar rakstnieka iekšējo dzīvi, kuḡas īpatības arī-
gie nesēji un apliecinātāji ir rakstnieka leksika un sintakse. B
šī sasaistīšana, šķiet, pieder rakstnieka mākslinieciskās nozīmī
bas apcerei. Šāda tipa nepilnīgu teikumu, protams, ir mazāk kā t
du, kuḡos ir viens no virslocekļiem un par tiem nav nekā sevišķa
teikt.- Tas pats sakāms arī par vienkāršu nepaplašinātu teikumu,
par kuḡa tehniku nav nekas sakāms, tikai jāatzīmē, ka A.Austriņš
diezgan daudz lietā vienkāršu nepaplašinātu teikumu. Ja tas tā ,
tad varam arī iedomāties, kāpēc A.Austriņa vienkāršs paplašināts
teikums ir citādāks, kā piem., Apsīšu Jēkabam. A.Austriņam vien -
kāršs paplašināts teikums ir locekļu ziņā nabagāks kā plaša apra
sta cienītājiem. No iepriekšējiem piemēriem jau redzējām, ka daž-
kārt rīkojas rakstnieks teikumu darinot. Minētie gadījumi gan bi
ja tādi, kas no formālā viedokļa šķiet nepareizi, bet arī tais g
dījumos, kad teikums formāli korekti darināts, A.Austriņa vienkā
šais paplašinātais teikums nav sevišķi izrotāts prēdikāta un sub
jekta tuvākiem apzīmētājiem, kā tas, piem., ir Ed.Virzas teikumos.
Tā, piem., A.Austriņa "Lietavās" sastopam teikumus, kas pēc stā
sta vispārējās noskaņas varēja būt "bagātāki un krāšņāki", bet
A.Austriņa valodā skan vienkārši un īsi. " Ceturto dienu jau līs
Domas vairs nedarbojas. Galvu plēš tvans". - p 169. Tāpat arī
"Kapsētā" - p 287, 289. Šādu vienkāršību un īsumu sastopam daudz
kārt tur, kur gaidītum pārdzīvojuma sīkāku raksturojumu. Šādi īs
tēlegrammam līdzīgi vienkārši paplašināti teikumi jo bagāti sast
pami "Gaḡās jūdzes" II un III daļā.

Kas sacīts par vienkārša paplašināta teikuma sadrupināšanu,
tas pats dažreiz attiecināms uz A.Austriņa savilkta teikuma kon-
strukciju, kur arī novērojama noslēgtas izteiksmes vienības sada
līšana. Minēšu dažus piemērus. "Centri ātrāk padodas svešiem arī

nes iespaidiem. Kultivējas".- p 299. Šais divos teikumos prēdikāti "padodas" un "kultivējas" zīmējas uz vienu un to pašu subjektu un tāpēc "kultivējas" pilnīgi ietilpināms pirmajā teikumā, nemaz negrēkojot pret domu skaidrību un teikuma māksliniecisko nozīmību. Protams, nav mums tiesību prasīt lai tā būtu, jo tad vairs nebūtu A.Austriņa teikuma īpatības, tā būtu prasība, lai impresionists strādā reālista vai kāda cita virziena pajēmieniem. To pašu redzam arī citos teikumos. "Viņa nebija nekāda skaistule. Arī Vaidelote nē". - p 220; "Brīžam viņam likās, ka viņa dvēselei kaut kas atbiedētu no tiem. Kā māsa kad atbiedētu. - p 257.

Paratakse un hipotakse.

P a r a t a k s e .

Teikumu koordinācijā A.Austriņš rīkojas divējādi: 1)koordinē divus vai vairākus teikumus tieši, tas ir, nelietājot attiecīgas gramatiskās koordinācijas zīmes un - 2) šīs zīmes lietājot. "Vēji aizvirpojuši, sniegs prom"- gI 223 Mežā viņš vēlreiz pārslasīja vēstulīti, apskatīja arī adresi - gI 293, vai: "Brīdi valdīja klusums, tad iedūcās dreijas aiz sienas un dreimanis sāka dziedāt kādu leijerkastes motīvu" - gII289

Paturot vērā A.Austriņa impresionistisko teikuma tehniku, mūs nevar pārsteigt tas apstāklis, ka daudzos gadījumos gaidāmās paratakses vietā jāsastopas ar īsiem vienkāršiem paplašinātiem vai nepaplašinātiem, ar punktu atšķirtiem teikumiem. Tā lasot, piem.,tādus teikumus: "Aizbetnieks satrūkās". "Gribēja mājup". - gI 289, redzam, ka normāli te būtu vietā abu šo teikumu koordinācija vai nu tieši vai arī ar gramatisko zīmju palīdzību, jo tie cieši jo cieši saistīti; otrā teikumā izsacītais vēlējums ir pirmā teikuma izraisīts, un tāpēc tie būtu saistāmi teikumu sakopojumā. To pašu liecina arī citi teikumi tai pašā lappusē. - "Smuidra uzstājās.(bet) Alīda lūdza". " Viņi ēda četratā.(,)(un) Apteksne apkalpoja". Šādus gadījumus varētum sameklēt diezgan daudz: Sazēla maurs. Izplauka lapas. Mežā zvanīja dzegūze- gI232 Žēl bija šķirties no visa tā.(jo) Rīgā jau sāka iet gluži labi. gI 11.

H i p o t a k s e .

Kā zināms, teikumu subordinācijā var

būt trejāda tehnika: 1) pakārtojot palīgteikumu virsteikumam ar pakārtojamiem saikļiem, 2) ar personu maiņu un 3) pakārtojot palīgteikumu virsteikumam bez saikļiem. Pirmie divi gadījumi ir parasti, šāda tehnika mūsu valodas hipotakses gadījumos dominē, bet jāpiezīmē, ka tautas valodā ir daudz subordināciju gadījumu, pakārtojamiem saikļiem trūkstot. Šāda tautas valodas hipotakses tehnika jo plaši sastopama arī A.Austriņa epikā, kur rakstnieks necenšas "sīkāki ārējiem līdzekļiem apzīmēt, kādā sakarā un attiecībā domu virknes savā starpā saprotamas" (34). Tā, piemēram, A.Austriņš raksta: "Tikai man nepatika, ka zaldāts teica, Elvīra esot mana brūte". - p 65. "Alksnis stāstīja, nākošai burtnīcai Apariņš uzrakstījis skaistu apcerējumu par mūziku" - gI 305. Tēvs saka, veselās septiņas - pui 9. - Paliek jau tā tīri nelabi, sāk gandrīz galva reibt - pui 10; Ja cilvēks sēžot upmalā, viņam tīri nemanot varot iezīsties dēle kājā... - pui 53. - Es domāju, (ka) Jūs varēsiet te labi atpūsties - gII 137; - Domājām, (ka) vecai mami slikti - gII 179. - Gluži vai piemirsu, Skanuļu ciems... daļjās Kalna un Lejas Skanuļos - pui 5; Brods stāstīja, par viņu gādājot taisni kā par savieti - gI 346. - Es jau ar dēlam nosapņoj (ka) pārlūza papa laulājamais gredzens - gII 170. - Minētie piemēri nav vienīgie, bet jāpiezīmē, ka šāda tehnika gan nav arī dominētāja A.Austriņa hipotaksē, bet ievērojot visus gadījumus, tie tomēr pamet savas pēdas rakstnieka epikas stilā.

Pārlasot A.Austriņa epiku, duļas acīs vēl viens pakārtojuma pajēmiens, proti, direktās runas lietāšana relatīvā moda vietā. Šī parādība, protams, tāpat izskaidrojama ar vispārējo rakstnieka teikuma tehniku, kas tiecas izteiksmes vienību, cik spēdama saīsīt nāt. Tā lasām "Drīz sāks iet tvaikoņi", kāds ieminējās - kāds ieminējās, ka drīz sākšot iet tvaikoņi - un tālāk sekojošie teikumi nāk. lappusēs un citur rāda, ka A.Austriņš labprāt lietā direktu runu ar piebildi tur, kur parasti mēs laikiem lietātum pakārtojumu ar saikļu palīdzību. Tas tā no ikdienas valodas viedokļa, bet jāatzīst, ka šādai direktās runas jo plašai izplatībai A.Austriņa epikā ir arī sava mākslinieciska nozīme, jo neatkarīgā runa sniedz notikumu aprakstu precīzi un reljefi, jo tā pilnīgi nopārējiem teikuma locekļiem arī grafiski nodalīta. Bet var minēt arī citus iemeslus šādai teknikai, un tie slēpjas A.Austriņa nesmalkā teikuma apdarē, kad smalki nešķiņ domu sakaru un attiecī-

bu, bet sniedz domu kompleksus sakārtotos teikumos, liekot vienu pie otra, kas dažreiz rada tīri salipināta teksta iespaidu.

V ā r d u k ā r t a t e i k u m ā.

Līdz šim bija minēts teikums kā izteiksmes vienība vai arī kā šo vienību savienojums, bet tagad jāsaprot daži vārdi par teikuma iekšējo struktūru, resp. teikumlocekļu vietām teikumā. Lai gan latviešu valodā vārdu kārtā nav pārāk stingra, tomēr sava likumība pastāv, un daži likumības panti tik stingri, ka nav iedomājams tos grozīt, neobjādot valodas stilu.

A.Austriņa vienkāršajā nepaplašinātajā teikumā vārdu kārtā neatšķiras no parastās un tas arī saprotams, jo te nav daudzu variāciju iespējas: vai nu subjekts vai prēdikāts I vietā. "Līcīti aizgāja. - gI 178; Rīmans aizgāja - p 40, bet arī: "Iedziedājās gaiļi. Sacīja viņš.

Pārsvarā ir vienkārši nepaplašināti teikumi ar subjektu pirmā vietā, un tikai prēdikāta akcentējuma gadījumos vārdu kārtība ir otrāda.

Vārdu kārtā teikumā un teikumu sakopojumos pa laiku uzrāda novirzīšanos no rakstu valodā parastās kārtības.

A t r i b ū t a v i e t a t e i k u m ā.

Pēc parastā vārdu kārtas atribūts stāv apzīmējamā vārda priekšā un tikai tad ja atribūts ir uzsverams kā pielikums, tas stāv aiz apzīmējamā vārda. - Zemāk minētajos teikumos esmu atzīmējis šādu atribūta pozīciju: -"Pat daba kuplā likās nospiesta".- gI 102; "...viņa dmu krātuvei aizvienam aizgūlās priekšā, kā mežs saulei, apkārtne jaunā..." - gI 290; "Kā rožu mākonī zeltene pacēlās, kā dūjiņa viegla." - p 32; "Bet pilsētā uz akmeņiem karstiem mūžīgi kā ir kvizīcijas klucī..." - gII 184; "... spogulis rāda Saulgriezītes vaigu šķelmīgo". - p 223; "Es mīlu kalnus, lielceļu baltu, brīvu klajumu, mežu " - p 270; - "Caur pekli mums jāiet, kā Dantem, lai skaidrību svētu iegūtu"- v 49; "Mātei asaras sāka birt aiz prieka negaidītā"- v 62.

Šāda atribūta vieta, kā jau minēts, nav gan neiespējama, tē

mēr prozā gan neparastāka kā dzejā, piem., " Mēness starus stīgo dzelmē dzidrajā", vai: "Rozes baltās, rozes sarkanās...", kur vārdu kārtas svarīgs noteicējs ir ritms. Šķiet, ka arī A. Austriņu prozas teikuma ritms pamudinājis tā rīkoties un iespējams arī, ka rakstnieks gribējis izcelt adjektīva lielāku svaru. Iepriekšējai un sekojošais teksts rāda, ka tas ļoti iespējams un tā no teikuma klasisko normu viedokļa ir iespējams zināms kompromiss. Bet vienmēr gan paliek tā norma, ka atribūtam jābūt apzīmējamā vārda tuvumā, lai atribūts nepazaudē savu svaru un nozīmību. Te nu nekāds kompromiss nav iespējams, ja negribam tīšu prātu padarīt teikumu par vārdu konglomerātu. Šādu konglomerāciju, diemžēl, šad tad sastopam A. Austriņa epikā, ne tikai atribūtu novietojot teikumā, bet arī citus teikuma locekļus sakārtojot.

Teikumā "Sanderā puika izdevis dziesmas Liepājā, saeļļotiem matiem, protams, ka "saeļļotiem matiem" kā atribūts novietojams aiz "puika" un nekā citādi, ja grib latviski runāt un rakstīt. Tāpat neciešama atribūta vieta ir citos teikumos:... "viņam rādījās arvienam sievietei jauna ar sārta rozi pie krūtīm..." - p 40, kur labā stilā "jauna" jāatrodas "sievietes" priekšā, jo atribūts instrumentālī vienmēr seko apzīmējamam vārdam. "Čegains aizvēra acis, bet parādījās atkal bildes dažādas". - c 206. - "...pātagu asiņainu vienā un lukturi melnu otrā rokā turēdamas"- c 218. - "Tāpēc vītoliņi baltie upmalā, tam izlikās gluži kā brāļi".- c 258. - "Bet Dievmātes lūpas bālas dvesa..." - c 219; - "... viņš vēlējies iezagties cellē savā, paraudzīties vai Dievmāte vēl ir nomodā... - c 224; "... no visām pusēm iežogoti ar mežu valni zilganu, (bet pār kuŗu guļ balti mākoņu ozoli". - c 269; Daktu tēvs mūs ar mammu veda savus sējumus rādīt un līdumu sakrauto.- c 269.

O b j e k t a un a d v e r b a vieta teikumā.

Ja tikai vienā otrā vietā būtu saskatāma novirzīšanās no rakstu valodas kārtulas par teikuma locekļu sakārtojumu, tad nebūtu vērts tos atzīmēt, jo tie ar savu niecīgo kvantitāti nespētu radīt A. Austriņa teikuma īpato kvalitāti, kas tomēr jo spilgti konstatējama. - Bez rakstu valodā parastās objekta pozīcijas aiz prēdikāta bieži jo bieži sastopam A. Austriņa epikas teikumos arī tādu objekta novi

tojumu, kāds pa laikam dominē mūsu sakāmvārdos un mīklās, resp., tradīcijās, ar objektu prēdikāta priekšā. Piemēram, "Kā vēja gars, pavadons aizvienam veidu mainīja".- p 33. - "Savu likteni izsmēja".- p 149; " ... kuņai vīra kaislīgais raksturs daudz bēdu un sirdsēstu darīja ".- p 194; - " No bērniem jau viņa ar maz prieka redzēja". - p 194; - "Māliņai neviens no viņas pielūdzējiem netika"- v 73;-"Homēra miers mani pārņēma".- v 35; - Manas domas dzērvēs aiznesa.-v 35;Naktis ap manu sirdi ledus kārtu saldē. - v 35;Viņas saimniece traukus patlaban izpakāja.- p 118;Gaŗa rinda fūrmaņu pie Somijas vokzāles pasaŗieru gaidīja. - v 46. Reimatismu tik nule pamanījis esmu.- v 60; Inķens jau vairākkārt par ārstu runāja.-v 59; Galva reiba,kad uz ielas izgāja.-v 59; - ... kā puīši meitas,pēc klājiena nokulšanas gubenē ķircināja.- p 31;- Rudeni prāvu miertiesneŗu sapulce Cēsīs iztiesāja.-c 199; Dēls ar visu ģimeni aizgāja uz Rīgu,kur sievas brālis viņam kādā bērnu rotaļu fabrikā dreimaņa vietu izgādāja.-c19

Ka vārdu kārtai teikumā ir sava nozīme, to jo gaiŗi liecina divi beidzami piemēri. Vispirms, priekŗbeidzamajā teikumā nepareiza vārdu kārtība radījusi arī teikuma neskaidrību, kuŗas dēļ tad nav saprotams, kas īsti gubenē notiek: meitu ķircināšana vai klājiena nokulšana. Beidzamais gaŗais teikums ar objektu prēdikāta priekŗā un prēdikātu pašās teikuma beigās, ar daudziem teikuma locekļiem no subjekta atšķirts rada smaga un nelatviska teikuma iespaidu. Vārdu kārtu, resp., objekta tādu iegrozījumu, kas padara teikumu tikai ar pūlēm lasāmu, nav nemaz tik maz A. Austriņa epikā. Vēl norādīŗu uz vienu piemēru: "Alkohola rakstot es nedrīkst lietāt". - bi 434. - Par adverbjiem jāsaka tas pats, kas par objektiem. Vairums adverbju, protams, ir pareizi novietoti teikumā, bet nav gan arī mazums gadījumu, kad adverba pozīcija liek pie A. Austriņa teikuma apstāties. Adverba vieta teikumā nav visai stingri noteikta un tāpēc rakstniekam diezgan liela rīcības brīvība, bet jāievēro gan tas, ka adverbs jānovieto vai nu pēc vai priekŗ apzīmējamā vārda un nedrīkst adverbju pārāk atraut no tā balstītāja vārda, kas seviŗķi uzsverams par kārtas adverbjiem, kam jāatrodas adjektīvu, adverbju un pa laikam arī verbu priekŗā. Ņo noteikumu ievērošana nav pārspīlēts un nedibināts teikuma pūrisms bet to prasa latvieŗu valodas gars un domu skaidrība. Tāpēc nevaram neapstāties pie A. Austriņa teikumiem, kas līdzīgi kaut, piemē

ram, šiem, jau citā sakarā minētiem: "Iļķens jau vairākkārt par ārstu runāja". - v 59. - Alkohola rakstot es nedrīkstu lietāt.- bi 434; vai arī: "Kā bērns Krams mājā pārnāca". - v 64; "Vīrs aiztecēja pa celiņu gar veciem kļaviem, kā jauneklis". - n 53 ; - "Mēs esam kūtri par daudz ar somiem salīdzinot". - v 48;- Galvā smaržoja vīzdams Jāņa vaiņags. - bi 388; - "... ateju vietās mocījās bērni, kā homunkuli lūgdami, lai tiem dzīvību dod". - c 206; - " Kā pie paradīzes vārtiem Džakomo sēdēja pie Arankas gultas". - v 82.

S u b j e k t a, p r ē d i k ā t a u n i n f i n i t ī v a
vieta teikumā .

Par subjekta un prēdikāta vietu vienkāršā nepaplašinātajā teikumā jau bija minēts. Šeit tad nu redzējām, ka subjekta un prēdikāta vietu variācijas ir visai ierobežotas. Citādi tas ir paplašinātos teikumos un teikumu sakopojumos un saliktos laikos. Latviešu valoda atvēlējusi subjektam un prēdikātam lielu brīvību pozīcijas izvēlē, raugoties pēc rakstnieka garžas un mākslinieciskiem nodomiem. Tikai pa laikam gan ir tā, ka teikuma subjekts ieņem I vietu, ja nav kāds cits teikuma loceklis vairāk uzsvērts un nav teikuma laba pazīme, ja prēdikāts ir teikuma beigās, pie tam ļoti attālināts no subjekta. - Subjektu un prēdikātu novietojot, A.Austriņš rīkojas visai dažādi: gan īsti klasiskus teikumus darinādams, gan arī pilnīgi pretējus, par ko liecību no daudziem sniedz, piem., šādi teikumi. " Pa visu mežu bija vienas vienīgas mājas - Kaķi, noplīsušiem salmu jumtiem, kuŗiem cauri rigojās, kā ribas, kārtis". - c 267. Patiesībā subjekta attālums nav nemaz tik liels, bet nepareizi novietots kārtas adverbs padarā teikumu smagu. Tāpat nevietā liekas prēdikāts: "Tāpat vēsts par Pauļa apcietināšanu satrieca",-gl 205, kur drīzāk gan tam vajadzētu I vietā būt; "Viņi silā iegriezās, aiz kuŗa saulē ezers zibēja". "Dažu gadu Kāši un Jureni pa desmit vezumu upē zivu izkāva". - c 193; - " Vakari rītiem asus vējus vaigā pūš".- v 35; Kurzemē, pie Staburaga, pilnības dieviete mani ar dārza augļiem un dižraušiem vai pārēdināt gribēja.- v 34; - " Dziļi zem mums krēsla no Daugavas krasta akmens ievēlās". - v 35; - " Ceļš nole;

vien vairāk tagad gāja". - m 108; " Pamanījuši malā puikas(subj)ka vēl kāds peldās, nevar nociesties un dara pēc mana parauga". ne 123; Galvā smaržoja vīzdams Jāņa vainags. - bi 388; Par laim kādi divi pircēji bija-v 31. Tā minētajos un šiem līdzīgajos piemēros redzam, ka dažkārt nevar noliegt tieksmi virzīt subjektu un prēdikātu uz teikuma beigām vai arī vienu no otra nevajadzīgi attālināt. Saliktos laikos verbam par prēdikātu esot arī šad tad ir konstrukcijas, kas saista uzmanību, tā piem., "... viņos ogojis biju..." - v 54; - "... es aizskrējis uz lauku biju"- p 39 ; Laikam pēc Perekopas kaujām tas bija. - aiz 435, bet šādus salikto laiku konstrukcijas gadījumus vairāk neesmu sastapis, tā kā minētie gadījumi nav nekas tipisks, bet izolēti fakti. Citādi A.Austriņš darina saliktos laikus kā parasts, t.i.ar palīgverbu aiz subjekta un divdabi teikuma beigās: " Sausā zemnieka māja bija klajā kalna piekājē vakar aizdegusies". - v 65; vai arī: "Vagonā bij divi tirgotāji ienākuši". - v 57, bet ir arī tā, ka palīgverbs nostājas blakus divdabim: "... pie kuņām Krams dažas nakts bija pavadījis". - v 47; - Jurēni uz svētkiem nebija nākuši. - c 198. -

Infinitīva vieta A.Austriņa teikumā nenoteiktāka kā citu teikumu locekļu vietā. Labā teikumā tagad no substant. adjektīviem un verbiem atkarīgs infinitīvs nostājas teikuma beigās un tikai retumis infinitīvam seko objekts vai adverbs. Novirzīšanās no šīs kārtulas A.Austriņa teikumā sastopama diezgan bieži. - "Kincis sāka kalt vēsturi".- v 29; Bet viņam pašam vajadzēja atraisīties no sava lietuvēna. -v 29; "... gribējas tai atdarīt par viņas nerātnībām". - gI 269; "Varēja jau dzirdēt Sidnejas kapeles skaņas Jūras paviljonā". - gI 270; - " Pie hiromantes vajadzēja gaidīt rindu". - gI 298; - Alīda gribēja izlasīt ierakstīto. - gI 303; - Mācītāju neizdevās sastapt mājā. - ne 106; "... tad lūdz viena parakstīt vekseli". - n 128; - "...kādā ne-baltā dienā sāk āmurs dancot pašam par dibenu". - ne 129; "Šāda satikšanās nevarēja palikt bez savām sekām". - s 354; - "...Krāce nespēj šorīt gandrīz uzņemt visu ļaužu un piebraukto pajūgu". - s 295 un citur.

Saikļu, prēpozīciju un negācijas pozīcija.

Par saikļu vietu nav nekas tāds sakāms, kas varētu uzrādīt

kādas atšķirības no parastās kārtības, bet par saikļiem būtu atzīmējams tas fakts, ka A. Austriņš teikumā šad tad jauc pakārtojamo saikli "ka" ar adverbu kā un laika saikli "kad". Minēšu vienu piemēru no "Paušķāna": "Brālis zināja, cik dienu bezdelīgai paiet ligzdu taisot un kā šim nolūkam tiek ņemta dūnaiņa vai vismaz trekna zeme, atlauzta maziem picīņiem, pārvilkta siekalām un rūpīgi pielipināta spāres galā". - pui 119; un hipotakse ar "kad" "ka" vietā: "... jo negribēja, kad par to runā". - v 53. Gadījumu ar "kā" "ka" vietā ir maz, un varbūt tie pat izskaidrojami ar iespieduma kļūdām, kas ļoti iespējams, jo nenoliedzami gan arī, ka A. Austriņa darbu korrektūra, šķiet, ir bijusi gaužam vāja. Otrā tipa gadījumu ar "kad" gaidāmā "ka" vietā ir diezgan daudz un šādu gadījumu attaisnojami nebūs vis meklējami korrektūras kļūdās, bet gan ar A. Austriņa valodas, jo intimiem sakariem ar tautas un ikdienas valodu, kur "kad" daudzejādā nozīmē lietājams par pakārtojamo saišķi (=saikli) (35).

Par prēpozīciju vietu piebilstams, ka vienīgi "dēļ" A. Austriņš lietā patiesi daudzos gadījumos locījuma priekšā. Šādu gadījumu paraugi būs sniegti frazeoloģijas barbarismos.

Pa reizei gadās arī neparasta negācijas vieta, kā, piem., "... kurā... ne gandrīz godīga sola." - ne 76; ir vēl apm. 2-3 līdzīgi gadījumi, bet pašreiz nav vairs sameklējami. - Tā nu redzam, ka, teikuma locekļus sakārtojot, A. Austriņš rīkojas

- 1) rakstu valodas,
- 2) mūsu tradīciju un
- 3) svešvalodu stilā un
- 4) konglomeratiski.

L o c ī j u m u l i e t ā š a n a.

Šeit atkal atzīmēšu tikai tos faktus, kas mūsu rakstu valodā neparastāki, kas no rakstu valodas viedokļa vai nu nepareizi, kļūdaini vai tikai arhaiski un rakstu valodā nav vairs īsti dzīvotāji.

Locījuma lietāšanā vislielākās stila pēdas A. Austriņa epikā pamet ģenitīvs. - Apcerot genitīvus partitīvus A. Austriņa teikumā, jāliecina, ka tais gadījumos, kad ģenitīvam jāseko nōmeniem, prōnōmeniem, skaitleņiem vai adverbjiem, nekādu īpatību stila ziņā nav, tas pats sakāms par genitīvus partitīvus nozariem - vielas,

izsaukuma, pastiprināmiem ģenitīviem, arī par piederības, pasu - gas un citiem ģenitīviem. Citāda ir locījuma un verba sakopojuma aina. Tais gadījumos A.Austriņš bieži pēc verba izvēlas ģenitīvu, rakstu valodas akuzatīva vietā. Sevišķi tas sakāms par nolieg - tiem teikumiem, kur locījumu lietāšanā manāms augšzemnieku stils. Tā, piem., A.Austriņš raksta "... neviens mūzikas neprata" - p 9; - "... nevarēja nociesties savas sirds neizkratījis" - p 90; - "... neparko laist viena uz upi" - c 183; - "... neizkaņosim stā - vokļa" - m 43; - "... neredzēja ne cilvēku, ne namu" - p 19; - "... nedod zirga" - gII 413; - "... amata neviens neprot" - gI 158; - "... ļaudis linu vairs tā nesēj" - pui 313; - "... puīša neturēja" - gI 225; - "... tā(=to) neteicis - p un vēl daudz citu gadījumu kad rakstnieks savieno verbu ar ģenitīvu tādos gadījumos, kur rak - stu valodā to nedara. Vēl spilgtāki izlokšņu ietekmē izlaužas ģe - nitīva lietāšanā, kad infinitīvs, ko papildina objekts, nav no - liegts, bet noliegts verbs, no kuņa atkarājas infinitīvs, piemē - ram, - ... tikai acu nevar atplēst - p 146; ... nespēj uzņemt visu ļaužu - s 297; ... jo nelaiž visa cilvēka darboties - v 49; ... negribot laist Lienes - g ; ... nedrīkst pacelt savu acu uz augšu - v 98; ... nevarēja sameklēt vedēja - m 109; ... nevar vi - siltas putras izstrēbt - pui 25; ... uz priekšu ratiņu netaisīšu ... neizlaiž sava tornīša no acīm; ... atnākuši šurpu plūdu ska - tīties - v 52. Šādi savienojumi ir A.Austriņa teikumā visai para - sti.

Tāpat stilistiski A.Austriņa valodu ietekmē tie gadījumi, ka sastopam ģenitīvā kā objektus personālos pronomenus, sieviešu kā - tas īpašvārdus un arī sugas vārdus, kas apzīmē sievietes. - Ludmilas nesagaidīju - p 146; ... jūs Grimzas nemīlat - p 37; .. pavalstniecībā manis neuzņem - aiz 435; ... negribot laist Liene - p; ... lodes manis neķers - v 50; ... neesmu tās(=baznīcu) re - dzējis - ne 59; - manis nenokers - p 19; - meitu pavisam neiere - dzēja - p 7; - viņš mātes neklausīja - pui un, cik atceros, tad kaut kur A.Austriņa tekstā lasīju arī - " es jūsu nepazīstu" - a personālā pronom. dsk.ģenitīvu kā objektu.

Reizumis sastopam ģenitīvu ar tādu infinitīvu, kas stājies supīna vietā, bet vairāk gan sastopam ģenitīva vietā akuzatīvu , piem., "... lai ejot govu slaukt". - p 36; "... brauc līdzī govju pirkst". - gII 150; " ... braukdami uz Cēsīm ložu vilkt" - pui 361.

No minētiem piemēriem jau varam noskārēt, ka ģenitīvu par objektu A.Austriņš lietā jo bieži, gan saskanīgi ar rakstu valodas tradīcijām, gan arī pret šīm tradīcijām.

Ir tiesa, ka ģenitīvs kā objekts sastopams jo bieži un tas sevišķi duras acīs, bet šis iespaids gan arī ir tik stiprs tāpēc ka rakstu valodas apgabalos mēdz vairāk lietāt akuzatīva objektu tikpat likumīga ģenitīva vietā, tā, piem., kaut vai pēc "gaidīt" mums diezgan neparasts šķiet ģenitīvs: "... kāri gaidīt upuru... - gII 447 un tā pēc daudziem verbiem. -Šī ģenitīva lietāšanā tad nu bieži kļūst pārmērīga un nekonekventa: ģenitīvs pēc verbiem, kad tas nav gaidāms un dažādu locījumu lietāšana pēc viena un tā paša verba: "... teikas kuņas izstāstīt var..." - p ,vai arī be ģenitīva, kur to gaidītum: " Kas gan Pūsmakā trūka?,vai ... avīze: nebija iepriekšējas cenzūras un vispārējais priekšrevolūcijas idēālisms..." - bi 589.

Jāmin arī tie gadījumi kā stila veidotāji, kad sastopam pa - gātnes pasīvo divdabi un ģenitīvu, kuŗu starpā A.Austriņš bieži . liek prēpozīciju "no" (piemēri frazeoloģijas barbarismos).

Par citu locījumu lietāšanu nav tik daudz faktu, kas rādītu no rakstu valodas atšķirīgu stilu. Tāpēc minēšu tikai dažus sīkumus. Tā, piem.,verbu "ardievoties" A.Austriņš savieno ar datīvu: "... gribēja savai pagātnei ardievoties".- c 203, citādi datīvs A.Austriņa teikumā biedrojas ar piederīgiem verbiem. Tikai datīvus (in)commodi lietāšana gan rāda novirzīšanos no labas valodas stila, jo dzīvā dativus(in)commodi vietā A.Austriņš visai bieži . lietā prēpozīciju "priekš" ar piederošo locījumu. Piem.,... ne- . viena vārdiņa tam nebija priekš viņas... v 7, citi piemēri piemēri frazeoloģijas barbarismos. Jauku teikumu paraugi ir akuza - tīvu, instrumentāli lietājot, kur daudzos gadījumos sastopamies . ar klasiski lietātiem locījumiem. Tā, piem.,nav nekāds retums A.Austriņa teikumā pavadona instrumentālis bez prēpozīcijas "ar". Tas pats sakāms par citiem instrumentāļa veidiem, un īpašības in- . strumentālis vairāk sastopams bez prēpozīcijas "ar" nekā ar to, piem., ... vīrs melnu, apaļu bārdu.

S t i l a t ī r ī b a.

Mēdz teikt, ka stils esot tīrs tanī lietā vārdus un izteicienus, kas literārā valodā vispār atzīti.(21). No vienas puses tas tiešām tā, bet no otras puses - liekas - jēdziens var nodarīt pārestības rakstniekam un visam mūsu rakstu valodas dzīvības spēkam, ja par tīru atzīsim tikai to, kas rakstu resp.literārā valodā atzīts. Nevar būt divi domu, ka par netīrību šādā uztvērumā varēsīm runāt, ja paturēsīm prātā rusismus, ģermānismus gan vārdu sastāvā, gan frazeoloģijā, kur mums pašiem jauki un latviski vārdi un izteicieni. Bet kā nu ar apvidus vārdiem, kas "var mūsu valodai noderēt par kupluma un bagātības avotu", kas varbūt "cienīgs rakstu valodas godā kļūt, bet līdz šim vēl guļ nepazīts kā pelnrušķītis sava apgabala kaktiņā. Ja ikviens rakstnieks sāks sava apgabla jaukos vārdus rakstniecības gaismā celt, tad mūsu valoda jo dienas vairāk pieņemsies kuplumā" (22). Tā kā mums gan nav apvidus vārdiem jāliedz rakstu valodas gods, bet gan Mīlenbacha vārdiem runājot "vienmēr stingri jālūkojas uz viņu krietnumu: 1) vai viņi īsti latviešu vārdi un 2) vai viņi izpilda valodā kādu manāmu robu." (23). Bet jāatzīst gan, ka rakstnieks reti kad būs apzinīgs rakstu valodas kopējs, rakstnieks runās sava apvidus valodā, daudz nedomādams, vai viņa izrunātais, resp. uzrakstītais apvidus vārds ir valodas kuplinātājs vai nē, bet bieži apmierināsies ar to, ka vārds, lai gan rakstu valodai svešs, tomēr rakstnieka pasaulei tuvs un nozīmīgs. Bet ja nu rakstnieks sniedz apvidus vārdus un grib mūsu rakstu valodu kuplināt, tad, protams, lasītājam jāsaprot šo vārdu nozīmi, citādi tiešām viss rakstnieka darbs var kļūt par "saucēja balsi tuksnesī". Arī tai gadījumā, ja apvidus vārdā ietvertā jēdziena apzīmējumam rakstu valodā jau būtu savs tērps, rakstniekam nevajadzētu skopoties ar savas vārdnīcas īsiem komentāriem, jo saprotot vārda nozīmi, apvidus vārds var sniegt lasītājam jaunu emocionālu un arī aistētisku tokējumu, kura dēļ tad apvidus vārds var aizstāt zināmu rakstu valodas vārdu, tā radot svaigumu un spirtumu rakstu valodas dzīvē.

Kā no A. Austriņa apvidus vārdu saraksta redzams, to skaits ir diezgan liels. Dažos darbos, kā Puiškānā, Māras zemē, Pušelniekos un suselniekos to ir vairāk, citos - mazāk. Ar provinciālismiem es apzīmēju tikai tos vārdus, kurus, kā jau iepriekš minēju, rak-

stu valodā neesmu sastapis un kuŗu nozīme man nav zināma un kuŗus uzsaktīju par latv.vārdiem. Bet arī daļa A.Austriņa barbarismu var tikt pieskaitīti apvidus vārdiem tādā ziņā, ka viena daļa barbarismu sastopama tikai Augšzemniekos, no kuŗiem nāk visi (gandrīz) provinciālisti, bet viena barbarismu daļa jāpieskaita pie žargona, kas visvairāk izplatīts Rīgā. Atgriežoties pie latviskiem provinciālistiem, jāsaka, ka nevaru pārbaudīt, vai tie sniegti pareizā rakstu tērpā: pareizām galotnēm, pareizām locījuma formām u.t.t., jo nezinu to īsto izrunu. Te nu vajadzētu šķirtīs lietas: 1) izolētus vārdus, kas rakstu valodā nav nemaz pazīstami, tad 2) izolētus vārdus, kas rakstu valodā gan ir pazīstami, bet rakstnieks tos sniedz izlokšņu tērpā (piem., ļauži) un 3) veselas frazes izlokšņu valodā (piem., - kādi trīsi versti garumā, svētki priekš Jāņa etc.). Ja nu gribu izsacīties par A.Austriņa stila tīrību, tad šeit vērā paturu tikai izolētus, rakstu valodā nepazīstamos vārdus, jo 2.punktā minētos faktus esmu apskatījis citā sakarā un 3.punkta fakti būs atrodami citā nodalījumā.

Vai A.Austriņa provinciālisti rada viņa stila netīrību? Man šķiet, ka nē, jo nesastopam šos vārdus sablīvētus, bet izkaisītu pa visu plašo A.Austriņa epiku. Tikai "Māras zemē" un "Puiškānā" provinciālisti dažkārt sastopami kompaktākās masās. Bet tā kā A.Austriņš savu apvidus vārdu paskaidrojumus sniedz gaužam maz, tad, protams, viss viņa vairāk kā 500 lielais provinciālismu krāpaliek arī tikai krājumā un viņa valodas apvidus vārdu radītā krāsainība lielā mērā paliek aistētiskā pārdzīvojuma perifērijā: Īstenībā te rodas uzdevums tulkot A.Austriņu, ja viņš pats to nedarījis. Protams, katrs nesaprotams vārds jāpieskaita stila netīrībai, tikai jāņem vērā, vai rakstnieks to dara mākslinieciskos nolūkos vai aiz manieres. Man šķiet, ka A.Austriņš ar saviem provinciālistiem operē nedz mākslinieciskos nolūkos, nedz aiz manieres, bet pietātes un nesaraujamo saišķu dēļ, kas to saista ar pagātņi, ar dzimto zemi un bērnu dienu mājām, jo lūk viņš pats saka: "Kā apstulbis es blenžu aiz brīnumiem šinī nepārredzamā senču pulkā, kas atdevusi man savu garu, savas asinis, s a v u v a l o d u un savu nesalaužamo dzīves prieku, prieku par visu, kas dzīvo un k a s n o m i r i s ; par rasas pilienu, kuŗā atspīd visa pasaule; savu pieticību un savu pazemību. Šis mantojums ir tik liels, k a u z a p k ā r t n i e s s k a t o s i t

k ā a r m ā j a s a c ī m u n r u n ā j u v ē l š o
b a l t u d i e n' m ā j a s v a l o d u, k u ņ ā u z g l a -
b ā j i e s d a u d z v e c u v ā r d u, k a s c i t u r n a v d z i r -
d ē t i "(24).

Pilnīgi noliegt, ka A.Austriņš provinciālismus nelietātu mākslinieciskos nolūkos, nevar, jo "Māras zemē" tādi gadījumi ir bet pilnīgi izslēgts tukšs manierisms vai arī pārspīlēta tieksme sablīvēt literārā darbā provinciālismus, aiz kuņa pazūd ir fabula, ir raksturi (piem., beidzamajos Tirzmalietes un Aidas Niedras romānos). Aiz A.Austriņa "skata uz apkārtni ar mājas acīm" neslēpjas manierisms vai A.Upīša vārdiem sakot "skoliska lauzīšanās un visādu ārišķību kāre" (25), bet gan organiska tieksme runāt mājas valodu. Protams, šī tieksme pa daļai arī rada netīru stilu, kādu bez šaubām, esam spiesti A.Austriņa epikā konstatēt. Tikai provinciālismu radītā stila netīrības pakāpe nav sevišķi augsta, bet labāk, protams, būtu ja mēs to nevarētum nemaz konstatēt, bet šī netīrā stila faktori nav tie ļaunākie nedz A.Austriņa, nedz citu rakstnieku darbos. Bēdīgāki jau, kad rakstnieks vaļīgu roku piebārsta savus darbus barbarismiem. Kā A.Austriņš nav skopojies barbarismiem, to rāda šo vārdu saraksts. Ir tiesa, daļa šo vārdu pag.gadu desmitīs tādi vēl nebija plašās aprindās, bet mums jāatziņst, ka tas, kas atļauts tirgus valodai, avīžu žargonam - nav atļaujams rakstniekam, un te vietā pārgrozītais latīņu sakāmvārds quod licet bovi, non licet Iovi. Šai ziņā A.Austriņš mūsu valodas pūru pieloka diezgan nepatīkamiem faktiem, pie kam šie fakti sastopami ne tikai leksikā, bet arī frazeoloģijā. Barbarismus vārdu izvēlē jau minēju, tagad minēšu arī frazeoloģijā, kur arī barbarismu ir diezgan liela svētība.

1) Kā Tev labi iet - p 30; 2) Kā gāja pa Gorķiem? - p 30; 3) ...iet runa par Koknesi... - aiz 535; 4) ...Grimza nereti ņēma dalību - p 45; 5) ...un Antiņš... ņēma ceļu uz māju... - p 184; 6) ...jāsāk jemt daļa sabiedriskā dzīvē - m 47; 7) pierīt priekš visa gada - p 45; 8) ...priekš tam trūka laika... - p 57; ... priekš mums neatteiktu ... neviena vārdiņa tam nebija priekš viņas - v 7; 9) ...neiekār priekš sevis... - p 59; 10) ... viņai priekš manis neatliktu laika ... - p 66; 11) ...labāk to naudu priekš eksperimentiem izdod... - p 73; un šis ģermaniskais "priekš" sastopams pat 30.gados sarakstītos darbos: 12) ...priekš viņiem Toskanini... glābējs - ne 8

13)...labs māls priekš ķerāmikas...; 14)...sirds pukstēja priekš visa, kas jauns un dzīvs...- aiz 523; 15)"...no viņiem ņemti piemēri priekš latviešu rakstniecības teorijas stundām..."- p 134; 16)...tulkots priekš žurnāla - gI 368; 17)...taisīja faktiskas piezīmes.... ; 18)... runāt pa krieviski - p 67; 19)...neprata p latviski - 31; 20)... runāt pa leitiski - gI 16; 21)...jautrību sacēla... p 89; 22)...pārcelt pa latviski - v 3; 23)...neizsmeļams anekdotu krājums - p 89; 24)...iemaisītis politiskā slepkavībā - p 92; 25)... nolikts zem policijas uzraudzības - p 92; 26)...cūkas nekā neiztaisīja ; 27)...kad algas jautājumu izsmēla...- p 121; 28)...piedalīties pie sarunām...- p 114; 29)...pievezdams kā piemēru...- p 114; 30)...pievezdams savam apgalvojumam arī kādu illūstrāciju - bi 412; 31)...pievedot attiecīgu pantiņu gII 173; 32)...Bucens nesa priekšā laikam piemērotus gabaliņus un kaut ko no Griega... - p 140;

Ļoti bieži A.Austriņa frazeoloģijā jāsastopas ar prēpoz. no blakus darītāja vārdam ar sekojošu kādu pasīvo divdabi: 33)...no viesuļa dzirnavas piemēklētas...- c 233; 34)...no citiem temati daudz labāk apstrādāti - p 134; 35)...palika no viņas neievērots ...- v 30; 36)...no individa brīvības pilnīgi aizrauts - v 45; 37)...pārjēmts no asinskāres - v 46; 38)...aizņemts no savām rūpēm un bažām...- bi 315; 39)...rauts no diviem mīļiem...- bi 496 un gII 144;

Gadās arī, ka vienkārša ģenitīva (genetivus dēfinitīvus) vietā ir prēpozīcija uz vai no ar attiecīgu locījumu: 40)"... Zelma aplenkta no acu slimniekiem ..." - c 288; 41) " ... no Muļķu brīvības nokristīti ..." - gII 447; 42) ... brīvmāksliniece uz klavierēm ... - gII 144; kur īsti vietā ir ģenitīvs bez kādas prēpozīcijas, vai arī darāma kārtā pas.konstr.vietā. 43) ... dzejoļi no Skalbes, Jākobsona, - aiz 516; 44)...kas jums te uzkrīt=(duŗas acīs) - s 293; 45)...ieradās klusais Avots, kas visur vēlējās palikt neuzkrītošs... - gII 145; 46)...aforisms...kuŗu toreiz pi rakstīja... Jēkabsonu Kārlim... - s 326; 47) Baznīcas grāmatas vedu pie sveces - s 328; 48) Līze... spēlējusi diezgan izšķirošu lomu viņa liktenī... - pui 125; 49)...spēlē lomu pie atspirdzinājumu sagādāšanas - gII 65; 50) nauda nespēlē nekādu lomu - n 67; 51)... lielu lomu spēlē tas, ka ... nebija... cenzūras un ideālis ... - aiz 589;

Tautas dziesmās gan sastopam prēpoz.no verba sentiendi un dicen di priekšā (26), bet rakstu valodā parastākā ir prēpoz. par (27) bet: 52)... liecināt no politikas...- v 4; 53)...pārmaiņu ienesa... - v 41,gI 99; 54)...dzen ar reliģiju veikalu... -bi 484; 55)... dzīt... aģitāciju... - bi 494; 56)...šo pievedu=(pieminē tālab - aiz 536; 57)...para desmit gadu atpakaļ - gII 7; 58)... gadu 10 atpakaļ - gII 154; 59)...atnes zivis kā pateicību -gII 142; 60)...pasniegt stundas ... gII 144; 61)...Palkavnieks ... paliek, neraugoties uz dzīvokļa jautājumu - gII 130; 62)... Afrodīte atrod,ka te melancholiska landšafte - gII 413; 63)... ne pārejoša slava - pui 301; 64)...no skata vēl spirta,miesās reti pilnīga... - v 97; 65)...izbīda aģitācijas biroju, lai tas izbīdītu vēlētājus - gII 454; 66)... tas nav no svara - pui 7;

Prēpozīcija"caur" darbības sekmētāja apzīmēšanai ciešams tikai tad, ja sekmētājs dzīvs radījums,bet "...viņu dzenā iekšējs nemiers, caur to izskaidrojas... viņa rīcība"- gI 348; ...pazaudējuse caur nāvi sešas meitas... v 97; un arī citur, liecina, ka "caur" A.Austriņš lietā šai nozīmē arī tad, ja sekmētājs nav dzīvs radījums.

Ar minētajiem frazeoloģijas barbarismiem nav reģistrēti visi A.Austriņa epikas frazeoloģijas barbarismi, bet neba nu katrā lap pusē arī šie barbarismi sastopami. Tomēr šādu barbarismu iespaidā ir diezgan spēcīgs, jo vairāk tāpēc,ka rakstnieks vis negrib ar tiem rādīt sabojāto valodu, kā dažkārt rakstnieki mēdz darīt,piemēram kaut Deglavs, bet tie kļuvuši par viņa paša runātās valodas neatņemamu sastāvdaļu. Tikai "Māras zemē" sastopamie rusismi ir uzskatāmi par līdzekli tēlot un parādīt krievu vārdiem sabojāto latgaliešu izloksni. Kāpēc nu īsti A.Austriņa valoda tik pilna šādiem nelatviskiem valodas elementiem, kad pats A.Austriņš ir latviskā gara pilns gan savas epikas saturā, gan arī savā personībā? Kāpēc A.Austriņa epikā tas tā, un nav nedz Apsīšu Jēkaba, nedz Blaumaņa darbos, kas taču bija gandrīz jau beiguši rakstīt, kad A.Austriņš sāka? Bet kāpēc A.Austriņa laika biedra Poruka valoda šai ziņā ir daudzkārt netīrāka? Pie tā pakavēšos pārskata beigās.

Par patapinājumiem un svešvārdiem mazāk ko teikt un sevišķi par pēdējiem. Protams, liels ir svešvārdu skaits, ja salīdzinām to kaut vai ar Blaumaņa leksikā sastopamiem svešvārdiem, bet Blaumanis gluži labi varējis iztikt bez tiem, bet A.Austriņam, kā re-

dzams, tie bijuši vajadzīgi. Vai bija tie vajadzīgi mākslas labad - ir jautājums, kas īsti neietelpj šai pārskatā, tikai garām ejot piebildīšu, ka ļoti daudzās vietās varēja iztikt bez tiem, bet lielumis tēlojamais objekts rakstniekam tos ir prasījis. - Vienam otram patapinājumam esam tagad atraduši latvisku vietnieku un tāpēc gluži saprotams, ka to tagad ieskaitīsim barbarismos, jo valodas dzīvajā organismā grūti arī precīzi norobežot pāreju no vienas stadijas otrā. Šādas būtu īsas piezīmes par A.Austriņa valodas resp. stila tīrību, par kuŗu minētie fakti labu gan neliecina, bet neteiksim arī, ka A.Austriņa stils būtu ne tīra stila paraugs.

S t i l a s k a i d r ī b a .

Kā nu lai šo jautājumu izšķir? Kā lai izšķirām, ja par stila skaidrības pazīmi uzskatām ieteikto domu vieglu saprašānu. Tas ir - stils ir skaidrs, ja tūlī spējam saskatīt reālitāti, kas slēpjas aiz rakstnieka katra raksimbola un visu šo simbolu kopas. Tā piemēram, šaujas prātā no A.Austriņa vārdnīcas "limtis", kas man bez vārdnīcas palīdzības nav saprotams, bet šis fakts man ļautu secināt, ka A.Austriņa stils neskaidrs; jo vairāk es tādus vārdus sastaptu, jo drošāks es drīkstu būt savā apgalvojumā; tāpat sastopoties ar man nesaprotamiem svešvārdiem, man būtu tiesības apgalvot, ka stils nav skaidrs. Bet šai lietai var būt otra puse: piemēram, visi A.Austriņa epikā minētie svešvārdi man ir pazīstami un tie man stila neskaidrību nevaradīt, bet provinciālismi ir pazīstami un saprotami kādam lauku tēvam, bet lielam grāmatniekam, kas nevienas ziemas nav skolā gājis un viņa spriedums par A.Austriņa grāmatām bija apmēram šāds: varena izlasīšanās. Viss kā uz delnas, kad tik to vācu vārdu nebūtu tik milzums. Tas pats būtu sakāms arī par teikumos ietvertiem domu kompleksiem, kuŗu izpratne arī būs atkarīga no izglītības pakāpes. Tāpēc būtu jāvienojas, par kādu "modus vivendi", lai velti neciestu nedz rakstnieks, nedz arī lasītājs. Mēs neieslīdēsim subjektivitātē, ja prasīsim, lai rakstnieks savus domu darinājumus ietērpj latviskā teikuma tērpā un šo tērpā pirmā kārtā cenšas darināt no tā vārdu auduma, kas darināts gadu simtos novadu novados; kad ar to nepietiek, lai ķēras pie jaunu vārdu atvasināšana

pēc tautas valodas fundamentāliem likumiem, kā to darījis Kron - valds un tikai beidzot, lai griežas pie kaimiņiem. Protams, kā jau teikts, latvisks vai nelatvisks vārdu krājums vēl vien negarantē stila skaidrību resp. neskaidrību, tāpat kā par audumu tiešrunājot, no viena un tā paša dzīvniecīga dabūjam auduma dažādas kvalitātes. Tā atgriezamiem atkal pie teikuma tehnikas apdares tikai citā aspektā: atzinumu saturiem jābūt latviešu valodas gara un valodas atsevišķo locekļu loģiskās un formālās likumības noteiktiem. Šķirstot sākumā minēto A. Austriņa leksiku, var uzdot jautājums, vai tā nerada grūtības stila skaidrībai. Tiešām varam noteikti runāt par neskaidru stilu, ko rada provinciālismi pie kam gan šī provinciālismu radītā stila neskaidrība nav vis A. Austriņa darbos vienādā pakāpē: tā "Māras zemē" šo provinciālismu ir sevišķi daudz, resp. stila skaidrība zemākas pakāpes, bet ir arī darbi - "Gaŗā jūdze" I - III, kur to skaits ir tik mazs, ka gandrīz nemaz nepamanām un no šā viedokļa par stila neskaidrību lieki runāt. Man gribētos teikt, ka šī A. Austriņa stila neskaidrība ir valodniekam un apzinīgam mākslas darba pārdzīvotāja vispatīkamākie neskaidrības fakti. Tie ir fakti, gar kuŗu noskaidrošanu ir vērts sevišķi pūlēties, jo faktos paslēptās jēgas atrašana sniedz jaunu aistētisku pārdzīvojumu un var paplašināt ar rakstu valodas leksikas robežas. Tā tad jāsaprot tā: kur provinciālismi sastopami, tur, protams, stils ir neskaidrs, jo trūkst paskaidrotāju vārdu, bet A. Austriņš ar provinciālismiem tomēr rīkojies tik sātīgi, ka par nopietnām neskaidrībām nav ko runāt. Tas pats sakāms arī par svešvārdiem un barbarismiem kā stila skaidrības faktoriem. Vecākiem lasītājiem stilu neskaidru padarīs svešvārdi, bet jaunākai paaudzei, šķiet, šai ziņā stils liksies pilnīgi skaidrs, jo svešvārdu lielākā daļa ir mūsu runā pazīstami, bet par barbarismiem nav ko runāt, jo kas tad nezina un nepazīst mūsvecos "brūķēt", klapatu, krenķis, jušku, kundi vai krāgu. Zinām stila neskaidrību rada tomēr barbarismi no krievu valodas, jo tie pirmkārt, mazāk un arī vēlāk izplatījās un, otrkārt "Māras zemē" A. Austriņš to sniedz sabojātā izrunā. - Citu leksikas fakti nav, kas varētu apdraudēt A. Austriņa stila skaidrību.

T e i k u m a g a ņ u m s resp. ī s u m s k ā s t i l a
s k a i d r ī b a s f a k t o r s. Par teikumu kā stila

skaidrības veicinātāju jau zināmā mērā bija runa tad, kad apskatīta vārdu kārtā A. Austriņa teikumā, tāpēc pie šiem faktiem vairs neatgriezīšos, bet šai sakarā arī tie vērā paturami. Šeit gribu pievērsties teikuma konstrukcijai - gaŗuma un īsuma ziņā un vārdu loģiskam savirknējumam. Ja jemsim izolētus īsus, pat vienvārda teikumus, nevarēsīm teikt, ka tie nerada stila neskaidrību, jokā jau citā sakarā aizrādīju, A. Austriņš ārkārtīgi bieži mēdz patstāvīgos (bet nesaprotamos) teikumus izdalīt ārā no paplašinātā teikuma tam loģiski piederošos locekļus: atribūtus, objektus, adverbis. Patiesībā šais gadījumos par teikumiem grūti runāt un drīzāk varētu tos apzīmēt par teikuma surrogātiem. Tā kā šie surrogāti tieši seko teikumam, no kuŗa tie atrauti, tad īstenībā lielu neskaidrību tie nerada un nekādas mīklas minēšana nerodas. Lieta kļūst citāda, ja īsu teikumu meisters A. Austriņš ķeŗas pie gaŗākiem teikumiem, kuŗus korrekti izveidot bieži vien rakstniekam nav pa spēkam, neradot neskaidrību stilā. Tā, piemēram: "Lai nu viss cits, bet to kvartetu es gan nevaru aizmirst", viņš atrunājas, atbraucīdams ūsas no mutes, kad mēs kājinieki, pienācām ... lai nekaras iekšā, - c 248. Turpretim sabiedrībā Alaiņa nekad netrūka, kaut gan kā mājās viņš nejutās nekur. Tā sakot, no mītiņu laikiem, kur viņš pat runāja, visvairāk taisīja faktiskas piezīmes, un no veikala nākdams, atnesa kādu ekstrā telegrammu, kuŗu paziņoja sapulcē". - p 58. Vai: "Kad Baikala ezer kuŗu buŗāti turot par svētu, saceloties vētra, tad tas nozīmējot ka viņš prasot upuŗu, satrakotie viļņi veļoties kā kalni, bet lajūŗu apmierinātu, vajagot ziedot uz melnās klints, ezera vidū, kuŗ slienoties laukā no ūdens, mazu bērnu". - gI 101; - Bez tam zīlniece pazīstama Pēterburgā, kur noturējusi vairākas lekcijas par hiromantiju uz pilnīgi ziniski pamatiem, Pleskavā un citur, kā t vēstīja uz ielu stūriem izlipinātie sludinājumi". - gI 297; Es nevarēju no vienas puses izbrīnīties, kādēļ tie ļaudis tik traki līgsmo un, iedomādamies, ka Čops nesen pametis skrodera adatu, mocījās vēl latviešu ortografijas drudzī, bet man teica, ka Čopam esot jāuzņemas redaktora amats tādēļ, ka.... - Kā redzams, šie teikumi nav pārāk gaŗi, lai tie būtu grūti saprotami, bet A. Austriņa gaŗo teikumu galvenais vājumus slēpjas teikuma locekļu gramatiski un loģiski chaotiskā sakārtojumā. Bet nedz visi gaŗie teikumi tā sakārtoti, ir arī jaukā salikumā, tikai A. Austriņa epikas teiku-

miem tas raksturīgs, ka stila skaidrības ziņā tie liekami otrā vietā. Reizumis stila neskaidrība izpaužas arī tā, ka grūti pirmā brīdī saskatīt priekšmetu, kam teikuma izsacītā doma piekārtota. Illūstrācijai minēšu A.Austriņa tekstu: "Vasaras lietainos vakaros, kad pie siena nevarēja strādāt, viņš aizmanījās uz ezerpurvu, klausīdamies ķīvītes vienmuļā, sēri saldā mānošā dziesmā, cēla vecos priežu celmus un krāva blāķī". - Kad iegribējās dzert salasīja sauju dzērveņu - tas viņa šņabītis. Un strādāja tā līdz pusnaktij". Un nu tikai seko teikums: "Gan jau vējš un saule viņus izkaltēs". - p 7; Stila neskaidrība nu rodas tai ziņā, ka sākas pirmā mirklī minēšana, kas ir aizstāti ar pronomenu "viņus", jo aizstātais substantīvs "celmus" ir pārāk tālu un, otrkārt, latīņu valodā šo personālo pronomenu attiecina tikai uz dzīvīem priekšmetiem. Tas stila neskaidrību šai gabaliņā tikai pavairo: "Sārti rīti plauka debessmalā un zili vakari ziedēja aiz mežiem; par galvu peldēja mākoņu buķu laivas un dažudien debess bija kā piemirkusi zēģeldrēbe. Kā egles kopīgi apsveica rītu, birdinādamas tumšbrūnus čiekurus viņa priekšautā, lai viņš izsēj sēklu jaunai brīvai paaudzei..." - p 174. Līdzīgi gadījumi ir arī šur tur citur. - Tā nu varētu teikt, ka teikuma gaņums nav visai svarīgs faktors stila neskaidrības radīšanā, jo gaņiem teikumiem A.Austriņa valoda nav bagāta, bet īsie teikumi ir stila ziņā skaidri, ja tos jēmam sakarā ar iepriekšējiem teikumiem. Tomēr paliek vēl viens stila skaidrības noteicējs, kas vairāk tomēr saistīts ar gaņiem teikumiem: paplašinātiem teikumiem, parataksi, hipotaksi - tā ir A.Austriņa teikuma interpunkcija, kam vērts veltīt dažas rīdas. Interpunkcijas zīmes, protams, ir tās pašas, kas mūsu raks valodā, bet šo zīmju izlietāšanā A.Austriņš, man šķiet, ir viens no vissubjektīvākiem latviešu rakstniekiem, kas pārsteidz lasītāju ar savu interpunkcijas tehniku. Rakstnieku īpatnā interpunkcijas zīmju lietāšana literātūrā nav nekas neparasts, bet dziļākās saknes šai īpatībai nebūs meklējamas tradicionālās interpunkcijas kārtulu nezināšanā, bet gan rakstnieka attieksmē pret parādībām, ka iekšpasaulē un ārpasaulē īpatnā skatījumā, kuŗu noteiks zināmi filozofiski principi, cieši saistīti ar dvēseles dzīves norisēm. Tā, piemēram, aizrāda, ka romantiķiem lielā mērā sastopami kommati un citas zīmes tur, kur tradicionālā pareizrakstība to neprasa, kurpretim reālisti vairāk saskaņo savu teikumu interpunkciju

ju ar interpunkcijas rēgulām. Tas arī tīri dabiski, ka reālisti tā rīkojas, bet romantiķi nē, jo īstenībā pēdējais jau nemaz nemāk "uniformu" valkāt dvēseles dzīves (un arī gara) proteiskā elementa dēļ, kas, protams, var būt dažādā stipruma pakāpē. No tā lielā mērā atkarīgs arī valodas gramatiskais sakārtojums. Interpunkcijas mākslinieciskai nozīmībai A.Austriņa teikumā nepieskaršos pilnīgi, tikai tik daudz, cik tas būtu vajadzīgs, illūstrējo interpunkcijas gadījumus kā stila skaidrības noteicējus. -

Kā nu šīs mazās zīmītes var stilu padarīt skaidru vai neskaidru? Šīs mazās rakstu zīmītes ir ar zināmu loģisku un psiholoģisku nozīmību. Ja nu rakstnieks lietā tās tādā pašā sajēgumā kā ar tādu pašu nozīmi (kas pa lielākai daļai tā mēdz būt), tad labi varam izsekot rakstnieka domu darinājumu loģikai un emociju intensitātei un arī korrektam, nepārprotamam teikuma veidojumam. Ja šīs zīmes izkārtotas mums neparastā veidā, tas var radīt emocionāli ziņā iespaidīgu, bet loģiskā ziņā bieži vien neskaidru stilu. Kā jau teicu, interpunkcijas ziņā A.Austriņš ir īpats un jāsaka, rīkojas šai ziņā visai izšķērdīgi, protams, savas Mūzas mudināti. Kā zināms punktu mēs lietojam, kad "runājot izceļas ievērojams starpbrīdis, kur teikumos izsacītas patstāvīgas domu kopas cita no citas pilnīgi nošķirtas" (36). Tā bieži rakstnieks ar punktu sakalda teikumu, tā izveidodams 2,3 un vairāk teikumus un neskaidru stilu, bet gūdam arī nekādus mākslinieciskus panākumus. - "Pie durvīm klauvēja Smuidra. Lūdza augša. Vakariņās. Aizbetnieks satrūkās. Gribēja mājup. Smuidra uzstājās. Alīda lūdza". - gI 289. - "Ne esmu vēl atbildējusi. Patiesībā es viņu tumsā redzēju. Pavasarī pie teātra. Laukā nākot. Loka kungs iepazīstināja. Tagad raksta. Ko lai daru?" - gI 289. Jau šais divos teikumos pietiekami spilgti redzama punkta nelietīga valkāšana. Otrā teikumā arī iespējams divējāds domu jājiens: patiesībā es viņu tik tumsā redzēju pavasarī pie teātra, bet kāpēc nebūtu iespējams arī šāda domu gaita: "Pavasarī pie teātra, laukā nākot, Loka kungs iepazīstināja"?

To pašu varam teikt arī par I teikuma skaidrību. Var jau būt ka "pie durvīm klauvēja Smuidra un lūdza augšā vakariņās", un šis lūgums Aizbetnieku iztrucināja tā, ka gribēja mājā, bet ne - iespējams arī nav, ka "Vakariņās Aizbetnieks satrūkās un gribēja mājā. Iespējami ir abējādi. Tāpat "Ierāva tāpat ragavās ir Sarkano Andžu, kuŗu ar noturēja laikam par ievainoto. I žīdu strādnieku" - gI 23. Un no jauki iespējama pakārtojuma iznāk šāds neskaids

sastatījums: "Vai viņam laime kadreiz smaidījusi? Varbūt bērna dienās. Par tām nerunāja. Varbūt tomēr, ka viņās nekā sevišķa nebija ko stāstīt" - p 58. Vai rakstniekam par bērnu dienām nav nekā sakāma, vai arī viņš bērnu dienās bijis nerunīgs, - tas īsti nav skaidrs. Viens tatars pie Veinberga runājas. Sveicina. Tāpat sulaiņi, restorānos iznākuši ziedoņa vakarā atvesināties. - gII 59; Mūsu vagonā esam trīs pasažieri. Talsos pienāca klāt. Kāds traktiernieks, brangs tēvainis. Jaunātnes biedrības pārstāvis. Un vēl daži. - p 338.

No minētiem un tiem līdzīgiem gadījumiem varam teikt, ka parasti vienā teikumā var būt tikai viens punkts, bet A. Austriņa teikumā, to no tradicionālā viedokļa apcerot, sastapsim diezgan bieži 2 un vairāk punktu, tā izteiksmes vienību nevajadzīgi izraibinot un sadrumstalājot.

Kommatu lietāšanā jāatzīmē, ka A. Austriņš visai plaši mēdz likt kommatos kailu divdabi, ko daudzkārt, A. Austriņa mākslas nolūkā vērā liekot, varam arī atzīt. Ka kommatu izlikšana arī var ietekmēt A. Austriņa stila skaidrību, liecina, piemēram, šādi fakti: "... vietās mocījās bērni, kā homunkuļi, lūgdami, lai tiem dzīvību dod" - p 206. Liekot kommatu "kā" priekšā teikumu padara neskaidru: vai bērni mocījās kā homunkuļi, vai arī lūdza kā homunkuļi.

Tāpat daudzos gadījumos gaidāmā kommata vietā sastopam kādu citu zīmi: sēmikōlu, kōlu, punktu, vai arī otrādi.

Pārlaižot skatu interpunkcijai A. Austriņa tekstos, jāatzīst ka tā daudzos gadījumos nav atzīstama un saskaņojama ar mūsu rakstu valodas interpunkcijas principiem, tā dažkārt lieku raibumu un neskaidrību radīdama. Tomēr nopietna stila skaidrības traucētāja tā nav. Savdabīgās interpunkcijas lielākā vaina gan meklējama arī A. Austriņa īpatos teikumu sastatījumos, kas savukārt rauj līdz savas robežzīmes.

Ja nu beidzot mēģinājum saskatīt visu minēto A. Austriņa valodas faktū faktoros, tad domāju, tos varētu iedalīt subjektīvos un objektīvos.

Kas kādu reizi ir ticies ar A. Austriņu, tas zinās teikt, cik spēcīgi viņa valodu varēja ietekmēt viņa temperaments, bet vislielākais svars piešķirams objektīvajiem apstākļiem, kuŗus par

labvēlīgiem rakstnieka mākslas harmoniskai attīstībai dēvēt vis nevarēsīm; vismaz tas sakāms šai apskata robežās, par A.Austriņa epikas formālo realizēšanos runājot. - Jau A.Austriņa vārnīca un tālāk visā valodas sakārtojumā varam runāt par vairākiem valodas kultūras slāņiem: 1) par veclatviskas valodas kultūras slāni, 2) modernas latviešu valodas kultūras slāni, 3) internacionālo slāni un 4) par žargona slāni valodā, kuŗi visi konkurē viens otru, te mazliet atkāpdamies, te atkal gūdami zināmu svaru, kā mē kuŗā darbā.

Šādus slāņus mēs varēsīm uzrādīt, protams, katra rakstnieka valodas kultūrā, bet, rakstnieka valodu aplūkojot no mūsu modernās valodas principiem, svarīgs ir slāņu biezums un izplatība, vai rakstnieka valodas kultūra saskan ar minētiem principiem un valodas nacionālo garu.

Protams, citādi nemaz nevar būt, ka pamatslānis ir modernās valodas kultūras veidols, jo A.Austriņš raksta mūsu rakstu valodā, bet minētie fakti rāda, ka A.Austriņa modernās valodas slānis ir jo liels, bet ne visai kopts un ne mazums ir vietu, kā to rāda piemēri, ka šis slānis mokas, A.Austriņa vārdiem izsakoties "ortografijas drudzī"(37). Vai nav objektīvu apstākļu, kas varēja šādu "drudzi" novērst? Jāsaka, ka šādu apstākļu trūkums nebija, bet arī bija, un tā rakstnieks kā lapa griežas ūdens virpulī un nepaģuva izveidoties par priekšzīmīgu stilistu pat beidzamajos darbos. Pie objektīviem faktoriem, kas varēja novērst svaidīšanos, jāpieskaita taču tas, ka A.Austriņš pēc izglītības bija skolotājs tāpat diezgan augsts izglītības stāvoklis, 2) pazīšanās ar Blau mani, kas vienmēr visus ir mācījis un 3) mierīgā dzīve pēc Latvijas valsts nodibināšanās un 4) gan subjektīvs apstāklis, bet diezgan svarīgs, lai dzejnieks respektētu savu valodu: tā ir dzejnieka lielā dzimtenes mīlestība un latviskums, kas izpaužas viņa "Puiškāna" valodā sevišķi un citos darbos mazākā mērā, bet tā runāt var tikai tāds, kam dzimtenes ideja dod jēgu visai viņa dzīvei. Tie nu būtu apstākļi, kas ļautu mums prasīt no A.Austriņa korrektu valodas apdari (Diezin, vai rakstnieks par skolotāju būdams, būtu atļāvis skolēniem tā rakstīt!) Bet pretim šiem apstākļiem stāv tikpat objektīvi, bet pilnīgi pretēja rakstura, kuŗi harmonisko veidošanos ja nu ne galīgi sagraģa, tad saskaldģija to tādā mērā, ka pēģas palika visā rakstnieka darbģbģ. Šģ harmonģija

saskaldīšana jau sākās ar A.Austriņa iestāšanos sēminārā un sevišķi ar A.Austriņa pāriešanu uz zemstes sēmināru Pēterpilī, kur nu "pa lupanaņiem, traktieriem, Ar jaunās dzīves aktieriem" (38) sadūrās 20 gadīgais jauneklis, kas pat vēl vīra gados par sevi saka ka "es tomēr nekādi nevaru atmest savas mātes ticības, kas manī tik dzīva līdz ar bērniņu un kuņģā tik draudzīgi sadzīvoja senlatviskie ticējumi ar veco dziesmu grāmatu. Varētu gan sacīt nezi'k bet vakardienu par nebijušu padarīt ar to nav iespējams". (39).

Ja nu vīra gados šāda izšķiršanās starp divām ideju pasaulēm nav iespējama, nemaz nerunājot par atsacīšanos no vienas no tām, tad protams, vēl neiespējamāki to apzinīgi izdarīt 18 - 20 gadu vecumā. Bet šai organisma satrauktības laikmetā parasti izraugās jaunus ideālus un slāpst pēc cilvēcības un daiļuma. No šīs garīgās satrauktības, jaunus ideālus meklējot, un svaidīšanās starp dažādu ideju pasaulēm, protams, radās arī nevērība pret domu tērpu, jo galvenais bija izteikt subjektīvos pārdzīvojumus un ideju (kā, piemēram, arī Porukam tas tā konstatējams). Tā tas sākās. Bet ne dabūja rakstnieks labi attapties no pubertātes laikmeta, no trīs pasaulu (lielpilsētas, kristīgas ticības un senlatviskas pasaule radītā nemiera, kad ar pilnu sirdi metās 1905.g.rēvolūcijā nevis kā skatītājs, bet aktīvs cīnītājs. Pēc A. Austriņa dzejoļiem un prōzas par šo laiku var spriest, ka jaunajā illūziju pasaulē viņš meties ar tīri "pagānisku dzīves prieku" - pui 233, bet prieka un ideālu vietā mantoja smagu ievainojumu. Sekas bija ideālu, morāl personīgas dzīves un veselības krīze. Ideālu krīze rakstniekam va sniegt arī jaunu sparū un pavērt jaunus apvārksņus viņa mākslā; tāpat arī morāles vērtību pārvērtēšana ne vienmēr ir minuss. Bet 12 gadu vajāšanas, slapstīšanās, zagšus strādāts darbs un nekad īsti nerimstošās ievainojuma sāpes var pamest dvēselē tādas satrauktības un nemiera pēdas, kas lielā mērā ļauj saprast rakstnieka valodas formālo apdari. Šā 1905.g. ievainojums mocīja rakstnieku vairāk nekā tas atklātībā zināms, bet rakstnieka latviskai dzīves prieks bieži vien to centās nomākt un apkārtnei nerādīt. Saliekot kopā 1905.g. ievainojuma sekas, rakstnieka vētraino ideālu meklēšanu un rakstnieka nemierīgo temperamentu - dabūsim vienu faktoru kompleksu, kas izskaidro svārstības rakstnieka ortografijā un kāpēc šīs svārstības nav novērstas arī jaunākos izdevumos. Pie objektīviem apstākļiem, kas noteikti varēja traucēt priekšzī

mīgas valodas izveidošanos, jāpieskaita arī vienības un noteiktības trūkums mūsu pareizrakstībā tais laikos un pat vēl tagad. Valodniecība ir tāda brīnumaina sfaira, kur katrs pavaļas cilvēks jūtas aicināts par tīru mantu celt priekšā savas ģermanizētās, rusificētās vai vispār internacionālizētās valodas gudrības. Tā tas ir bijis šā gadsimta sākumā, tā tas ir vēl mūsu dienās, Palasot priekškaŗa laikrakstus un arī vēl pēc tam, sastopam tādas valodas ziedus tautiskos laikrakstos, ka sapratīsim drīzi vien, ka šo ziedu bagātība varēja vareni ietekmēt arī mūsu daiļliterātūras valodu, kuŗas veidotāji gandrīz visi bijuši šo laikrakstu līdzstrādnieki. Ja stāvoklis ir daudz maz grozījies beidzamajos gados, tas tomēr vairs nevarēja ietekmēt A.Austriņa epiku, jo nejēdzīgais žargons un daudzās ortografijas nepareizības pazuda no laikrakstu slejām tikai pēc rakstnieka nāves.

Beidzot novērot A.Austriņa epiku no zinātniskās rakstu valodas viedokļa, varētum teikt, ka tā nav priekšzīmīgi vaidota, bet apmierinājumu un gandarījumu mēs saņemam pilnā mērā, ja ieskatamies A.Austriņa domu īpati latviskā piekārtojumā novērojamiem objektiem.

1. Dziļļa - Poētika - 1920.g. 31.l.p.p.
2. Frenkel - Literaturnaja Enciklopedija 1927.g.II 869.
3. Prozas māksla 41. l.p.p.
4. "Vārds" I - II u.c.
5. Marksistskoje iskustvo vedenije - 52.
6. Müller-Freienfels - Poetik 13 un Latv.lit.vēst. 58.
7. J.R.Kain Der Sinn der Literaturwissenschaft - 57, 64 u
arī Latv. lit.vēst. I 64.
8. "Vārds" II - 140.
9. Latv.lit.vēst. I 52; 58.
10. Latv.lit.vēst. I 57.
11. I.M.M. 1933.g. - 189.
12. Osk. Walzel Von Wesen der Dichtkunst. - S 32.
13. Prozas māksla - Rakstu krājums.
14. Osk. Walzel - Von Wesen der Dichtkunst. - S 32.
15. Prozas māksla - 128.l.p.p.
16. " " - 125.l.p.p.
17. "Atpūta" - 476 nr.; 14. lap.p.
18. Dr.R.M.Meyer - Deutsche Stilistik - S 6. 16 u.18.
19. V.Eglītis - Ceļš uz latv.renes. 208. l.p.p.
20. Prof.L.Bērziņš - "Brīvā Zeme" - 243.nr.- 1936.g.24.okt.
21. K.Dziļļa - Poētika - 43.l.p.p.
22. K.Mīlenbachs - Daži jautājumi par latv.valodu IV 36.l.p.p
23. " " " " " " " " 37. "
24. A.Austriņš - "Puiškāns" 1931.g.Rozes izd. 359. l.p.p.
25. "Vārds" - 1913.g. 347. l.p.p.
26. Mīlenbacha u.Endzelīna Latviešu gramatika 1925.g. 233.l.p.p
27. Lettische Grammatik - 542.
28. J.Endzelīna un K.Mīlenbacha - Latviešu gramatika -1925.g.238.
l.p.

29. Literaturnaja Enciklopedija - 1935.g. 241.- 242. l.p.p.
30. " " - " " " "
31. " " - " " " "
32. Mīlenbachs - Teikums. 1898.g. 29.l.p.p
33. J.Endzelīna un K.Mīlenbacha - Latviešu gramatika 1925.g.252.
l.p.p.
34. " " " - " " " 1925.g.261.
l.p.p.
35. K.Mīlenbachs - Teikums 1898.g. 72.l.p.p.,80.l.p.p - 28
36. J.Endzelīns un K.Mīlenbachs - Latviešu gramatika 1925.g.274.
l.p.p.
37. Kopoti raksti - II 142.
38. Latv.lit. vēst. - 5.sēj. 120.
39. A.Austriņš -" Puiškāns" - 363. l.p.p.

S a ī s i n ā j u m i .

1. aiz = Aizgājušie, Kopotu rakstu IV sēj. Rozes izd. 1931.g.
2. bi = Bez izkārtnes, Kopotu rakstu IV sēj. Rozes izd.1931.g.
3. c = Cīruļu putenis, Kopotu rakstu II sēj. Rozes izd.1930.g.
4. gI = Gaņā jūdze I d.,Kopotu rakstu V sēj. Rozes izd.1927.g.
5. gII = gaņā jūdze II d.,Kopotu rakstu VI sēj. Rozes izd.1935.g.
6. m = Māras zemē - "Vaiņaga" izd. 1922.g. (otrs izdevums).
7. n = Nopūtas vējā - A.Gulbja izd.
8. ne = Neievērotie - stāsti - Rozes izd. 1931.g. Rīgā.
9. p = Pušelnieki un Suselnieki - Kopotu rakstu II sēj.Rozes izd.1930.g.
10. pui = Puiškāns - Rozes izd. 1931.g.
11. s = Sakasnis rupmaizes cepienā - Kopotu rakstu II sēj.Rozes izd.1930.g.
12. ve = Vērpētē - P.Liepas un biedru izd. Rīgā.